

Socialstyrelsen

VISOs rådgivning om

ADOPTION UDEN SAMTYKKE

En videns- og erfaringsopsamling
BILAGSRAPPORT

Viden til gavn

VISOs rådgivning om adoption uden samtykke

En videns- og erfaringsopsamling – Bilagsrapport

© DEFACTUM, Region Midtjylland, november 2018

Emneord: Adoption uden samtykke, børn og unge, sagsbehandling, rådgivning til kommuner, VISO

Udarbejdet af chefkonsulent Morten Greve og konsulent Lise Marie Witt Udsen

Publikationen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:

DEFACTUM

Region Midtjylland

Olof Palmes Allé 15

8200 Aarhus N

Tlf. 7841 0003

E-mail: defactum@rm.dk

Hjemmeside: www.defactum.dk

ISBN trykt udgave: 978-87-93676-55-8

ISBN elektronisk udgave: 978-87-93676-54-1

Rapporten kan downloades og bestilles fra www.socialstyrelsen.dk/udgivelser

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	1
2	VISOs RÅDGIVNINGSTILBUD	2
2.1	KONCEPT FOR ENKELTSAGSRÅDGIVNING	2
2.2	KONCEPT FOR TEMADAGSFORLØB.....	4
2.3	CENTRALE KONTEKSTFAKTORER.....	6
3	UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG	7
3.1	INDSATSTEORIPROCES	7
3.2	JOURNALGENNEMGANG	7
3.3	INTERVIEWUNDERSØGELSE	9
4	KONTEKSTBETINGELSER I KOMMUNERNE	13
4.1	GRUNDHOLDNING TIL ADOPTION UDEN SAMTYKKE I KOMMUNERNE.....	13
4.2	DE LOKALE ORGANISATORISKE RAMMER	15
5	UDDYBEDE RESULTATER FRA JOURNALGENNEMGANGEN	17
5.1	DE BERØRTE BØRN	18
5.2	BØRNENES BIOLOGISKE FORÆLDRE.....	22
5.3	SAGSFORLØBET OP TIL HENVENDELSEN.....	24
5.4	HENVENDELSER OG HENVENDELSESGRUNDLAG.....	25
5.5	RÅDGIVNINGSFORLØBET	28
5.6	AFSLUTTENDE STATUS OG EVENTUELT OPFØLGENDE DIALOG	32
6	APPENDIKS: INTERVIEWGUIDER M.M.	34

I INDLEDNING

Denne bilagsrapport indgår som en supplerende del af afrapporteringen af DEFACTUMs kortlægning og analyse af VISOs rådgivning til kommunerne om adoption uden samtykke. I forbindelse med tilrettelæggelsen af afrapporteringen har det været et vigtigt hensyn, at projektets hovedrapport skal have et overskueligt sidetalsomfang til gavn for rapportens tilgængelighed. Vi har derfor besluttet at supplere hovedrapporten med forskelligt uddybende materiale i nærværende publikation.

Bilagsrapporten rummer disse uddybende kapitler:

- beskrivelse af koncepterne for VISOs to centrale rådgivningstilbud til kommunerne: enkeltsagsrådgivning og rådgivning i form af temadagsforløb.
- gennemgang og vurdering af undersøgelsens dataindsamling og datagrundlag.
- en interviewbaseret analyse af kontekstbetingelserne for arbejdet med sager om adoption uden samtykke i kommunerne – herunder grundholdningen til adoptionsformen på det politiske og administrative niveau samt de organisatoriske rammer for sagsarbejdet.
- uddybende præsentation af resultaterne af undersøgelsens journalgennemgang.
- appendiks med journalgennemgangens registreringsramme og fem interviewguider anvendt i forbindelse med undersøgelsens telefon- og fokusgruppeinterview.

2 VISOs RÅDGIVNINGSTILBUD

I dette kapitel giver vi en udfoldet beskrivelse af indholdet i og ideen bag VISOs to primære rådgivningstilbud til kommunerne: koncepterne for enkeltsagsrådgivning henholdsvis temadagsforløb. Afslutningsvis opregner vi de kontekstfaktorer, som vi på baggrund af indsatsprocesprocessen vurderer som særligt væsentlige i denne sammenhæng.

2.1 Koncept for enkeltsagsrådgivning

Rent metodisk gennemføres enkeltsagsrådgivningen ud fra et koncept udviklet med afsæt i den generelle VISO-rådgivningspraksis og -erfaring opbygget siden etableringen i 2007.

Konceptet hviler på nogle centrale faglige antagelser. For det første taler rådgivningen bevidst og målrettet ind i kommunens egen kontekst og ind i den konkrete sag ved et besøg på stedet og ved omhyggelig inddragelse af relevant journalmateriale. Dette antages (1) at fungere tryghedsskabende, især for de direkte involverede ledere og medarbejdere; (2) at styrke det lokale ejerskab til arbejdet med disse sager; og (3) at styrke engagementet og dermed læringen i forbindelse med rådgivningen. Der anlægges for det andet en praksisnær rådgivningstilgang med fokus på de konkrete sagsbehandlingsskridt og -handlinger. Dette antages at være en virksom vej til at styrke ledere og medarbejders overblik og handleevne i sagsarbejdet.

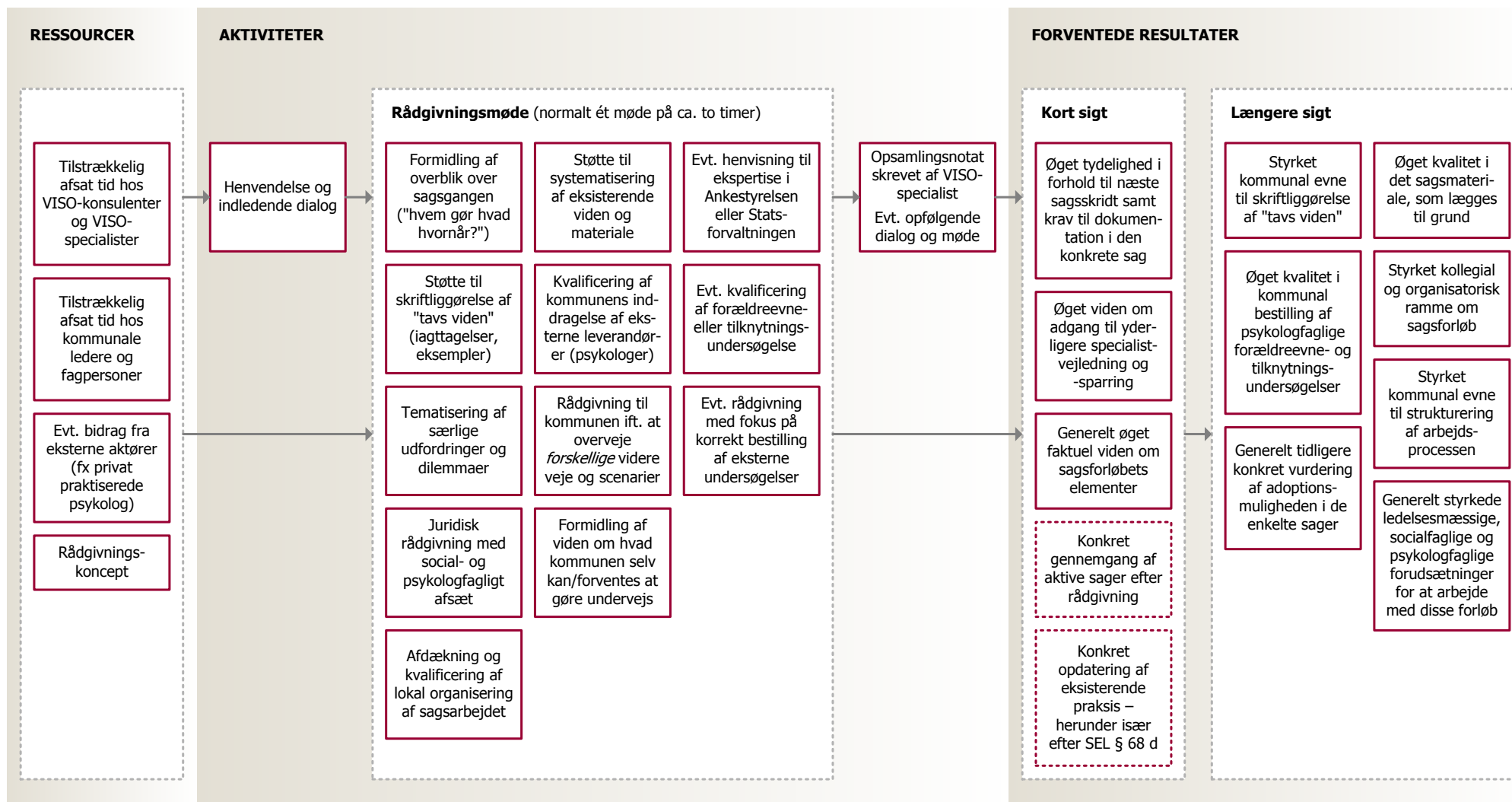
I Figur 2.1 nedenfor illustrerer vi elementerne i rådgivningskonceptet med afsæt i tre overordnede kategorier: ressourcer, aktiviteter og forventede resultater.

Ressourcer: De mest centrale ressourcer i leveringen af indsatsen er den nødvendige tid til rådighed for de involverede aktører (VISO-konsulenter og -specialister samt aktørerne fra den kommunale kontekst) og selve konceptet som velafprøvet, støttende ramme om rådgivningen.

Aktiviteter: Aktiviteterne omfatter en *indledende* fase (dialog mellem VISO og henvender eller henvendere); et *rådgivningsmøde*, normalt som et fysisk møde af en varighed på to timer (se uddybning på den følgende side); og en *opfølgende* fase med et opsamlende notat fra VISO-specialisten, evt. telefonisk/skriftlig dialog mellem VISO og henvender samt i meget sjældne tilfælde endnu et rådgivningsmøde med opsamlingsnotat.

Forventede resultater: Der skelnes i denne sammenhæng mellem kortsigtede og langsigtede resultater. På kort sigt forventes rådgivningen især at understøtte kommunen i at tage de næste sagsskridt i den konkrete sag samt generelt at styrke kommunens vidensgrundlag på området. VISO håber også at anspore kommunen til at revurdere aktive sager og, efter behov, opdatere den faglige praksis, men dette er ikke det primære fokus (derfor vist med punkteret ramme i Figur 2.1). På længere sigt forventes det bl.a., at rådgivningen vil styrke ledelsesforankring, sagsbehandling, dokumentationsarbejde, bestilling af eksterne psykologundersøgelser m.m. samt give anledning til en generelt tidligere vurdering af adoptionsperspektivet i kommunens børne-/familiesager.

Figur 2.1 - Logisk model: Koncept for enkeltsagsrådgivning

2.2 Koncept for temadagsforløb

Der arbejdes rent metodisk ud fra et skræddersyet koncept for temadagsforløb udviklet til det specifikke behov. Konceptet er udarbejdet på baggrund af indledende kommunebesøg i vinteren 2015, hvor VISO besøgte to kommuner med henblik på en afdækning af kommunernes behov for rådgivning i relation til området. Besøgene havde til formål at indkredse kommunernes ønsker til opkvalificering, herunder gode råd til form, formidling m.m. VISO har således haft forudsætningerne for at sammensætte et rådgivningstilbud, der understøtter kommunernes anvendelse og implementering af de nye bestemmelser vedrørende adoption uden samtykke. Der har indledningsvist været stort fokus på at tilrettelægge et tilbud, der taler ind i den kommunale kontekst og imødekommer kommunernes ønsker og behov.

Temadagsforløbene tager ikke direkte udgangspunkt i en konkret sag,¹ men med dette forbehold ligger de faglige antagelser bag tilrettelæggelsen af forløbene ganske tæt op ad det, der beskrives ovenfor i afsnittet om konceptet for enkeltsagsrådgivningen.

Som det var tilfældet i det foregående afsnit, illustrerer vi også dette koncept i figurform med afsæt i indsatsens ressourcer, aktiviteter og forventede resultater (se Figur 2.2 nedenfor).

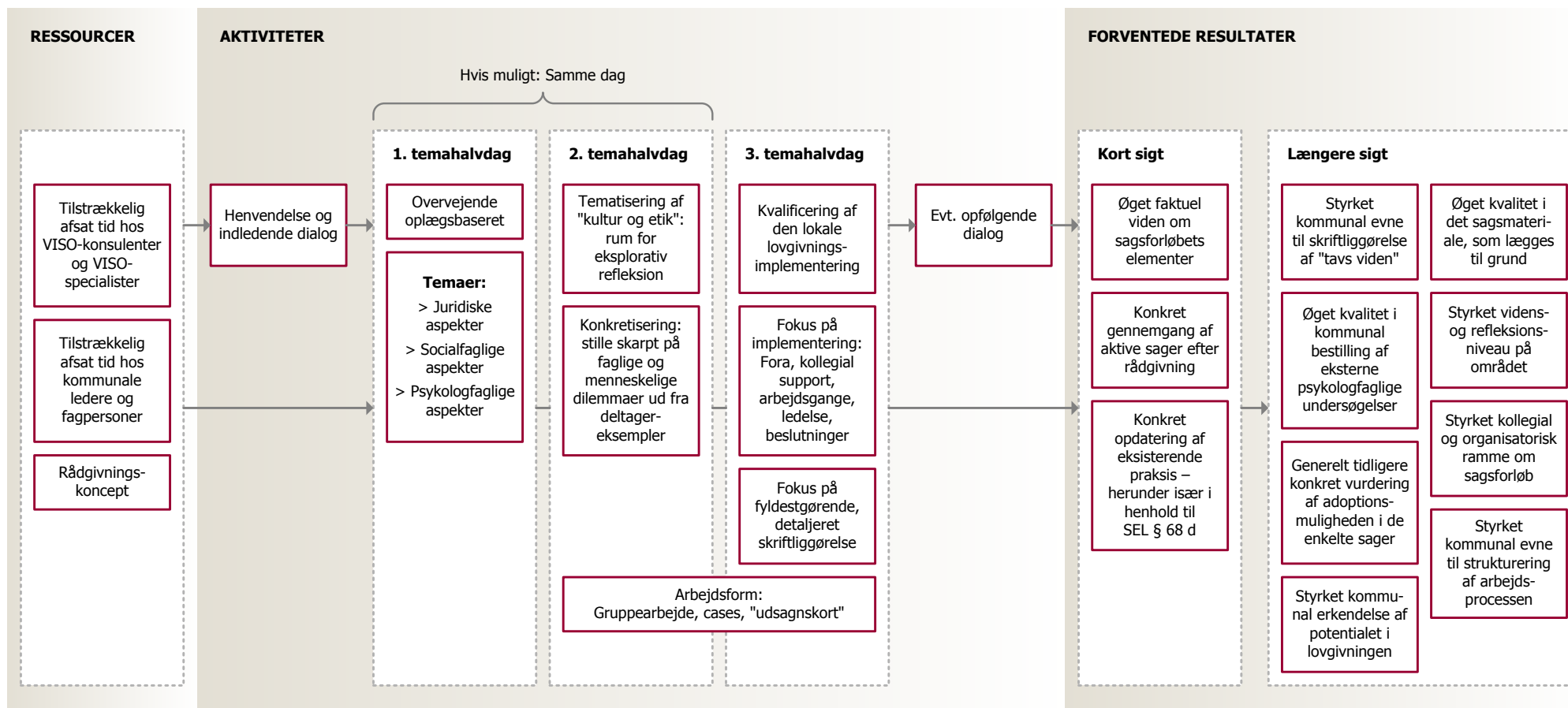
Ressourcer: I vidt omfang sammenfaldende med det, der beskrives i det foregående afsnit. Der er dog større variation i, hvem den enkelte kommune vælger at invitere til forløbet. Fx kan det være aktuelt at inddrage psykologer, jurister, repræsentanter for børn og unge-udvalget m.m. i temadagsforløbet eller evt. i dele af det.

Aktiviteter: Grundstrukturen er som i forbindelse med enkeltsagsrådgivningen med en indledende fase, en egentlig rådgivningsfase og evt. en opsamlende fase. En væsentlig forskel er dog, at rådgivningsfasen består af et heldagsmøde plus et halvdagsmøde. Den mere rummelige tidsramme åbner for både forholdsvis konkret vidensformidling/vejledning og mere eksplorative og reflekterende sessioner med afsæt i de lokale forhold, udfordringer og erfaringer (se uddybning på den følgende side).

Forventede resultater: De forventede resultater af rådgivningen omfatter i sagens natur ikke nødvendigvis igangsætning af eller øget fremdrift i konkrete sagsforløb, men der er også et håb om at skabe denne effekt. Derudover ligger forventningerne til målopfyldelsen tæt op ad forventningerne til enkeltsagsrådgivningen, dog med øget vægt på at anspore kommunen til at gennemgå aktive sager og, efter behov, opdatere faglig praksis på området.

¹ Derimod kan der ske inddragelse af case-eksempler fra de pågældende kommuner i denne sammenhæng.

Figur 2.2 - Logisk model: Koncept for temadagsrådgivning

2.3 Centrale kontekstfaktorer

I forbindelse med implementering og levering af enhver socialfaglig indsats bør man have opmærksomhed på relevante kontekstfaktorer, der kan have indflydelse på, i hvor høj grad man som rådgiver lykkes med dette – generelt og specifikt (dvs. i det enkelte rådgivningsforløb).

På baggrund af indsatssteoriprocessen har vi indkredset følgende faktorer som potentielt særligt betydningsfulde i denne sammenhæng:

- kommunens generelle erfaring og viden på området.
- kommunens konkrete erfaring med sager om adoption uden samtykke (positive eller mindre positive).
- kommunens retningslinjer for tidsnormering hos de involverede sagsbehandlere.
- kommunens kollegiale og organisatoriske rammer for arbejdet med sagerne (fx faglig støtte til den enkelte sagsbehandler).
- kommunens grundholdning til adoption uden samtykke (på det politiske niveau og på administrative ledelsesniveauer).
- ledelsesmæssig tilgang til økonomistyring i den enkelte kommune – ses der fx et besparelspotentiale?
- variation i kommunale rammebetingelser (jf. fx socioøkonomisk indekstal).
- kommunestørrelse og dermed forudsætninger for konkret vidensforankring af fx juridisk eller psykologfaglig viden.

Eksempelvis kan det virke fremmende for rådgivningens målopfyldelse, hvis den pågældende kommune på forhånd har betydelig viden om og positive erfaringer med sagsbehandling med sigte på adoption uden samtykke. Ligeledes kan de organisatoriske rammebetingelser (herunder fx i form af tidsnormering, adgang til faglig sparring m.m.), som de involverede sagsbehandlere tilbydes i den enkelte kommune, have indflydelse på, hvorvidt VISO kan skabe de forventede resultater gennem rådgivningen.

I forbindelse med forberedelse og gennemførelse af dataindsamlingen – herunder især udarbejdelse af interviewguider – har vi søgt at indarbejde og dermed afdække disse faktorer bedst muligt. Hovedparten af de ovenfor udpegende kontekstfaktorer belyses således i hovedrapporten og/eller i denne bilagsrapport.

3 UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG

Afrapporteringen af projektet baserer sig på tre primære datakilder. Indholdet i og tilrettelæggelsen af VISOs enkeltsags- og temadagsrådgivning er beskrevet med afsæt i indsats teorier udarbejdet via interview og en workshop med medarbejdere i VISO. Forløb og udbytte af rådgivningsindsatsen generelt samt karakteren af de udvalgte kommunale enkeltsagshenvendelser er beskrevet og analyseret på basis af en gennemgang af VISOs journalmateriale modtaget fra kommunerne samt et stort antal telefon- og fokusgruppeinterview med kommunale ledere og fagfolk. Vi beskriver de tre datakilder uddybende i de følgende afsnit.

De centrale resultater og konklusioner i kapitlet er:

- Den præsentation af de to rådgivningskoncepter, som gives i det foregående kapitel er udviklet i tæt samarbejde med VISO.
- Vi vurderer, at datagrundlaget for journalgennemgangen muliggør en bred og valid afspejling af forløbet af og erfaringerne med VISOs enkeltsagsrådgivning set i forhold til undersøgelsens formål og genstandsfelt.
- De fleste af vores interviewpersoner har beskeden erfaring med sagsprocessens forskellige trin – herunder især trinnene efter behandlingen i børn og unge-udvalget. Synspunkter og vurderinger i interviewmaterialet skal fortolkes på denne baggrund.
- Vi vurderer dog, at undersøgelsens interviewbaserede del har et tilfredsstillende datagrundlag i betragtning af undersøgelsens primære fokus: erfaringerne med og udbyttet af VISOs rådgivning på området.

3.1 Indsatsteoriproces

Koncepterne for VISO-rådgivningen er afdækket med afsæt i en indsatsteori proces gennemført i samarbejde med VISO i Socialstyrelsen i marts-april 2018.² Omdrejningspunktet for processen var en fælles workshop i starten af april 2018, hvor koncepternes elementer blev udfoldet og drøftet. Mødet havde deltagelse af de to VISO-konsulenter (herunder projektlederen), der forestår al rådgivning i relation til området. Desuden deltog en psykologfaglig konsulent fra VISO, der også indgår i projektgruppen vedrørende adoption uden samtykke.

Workshoppen blev forberedt med afsæt i desk research samt et telefoninterview med VISOs projektleder på området. Produktet af workshoppen blev justeret og kvalificeret gennem flere runder kommentarer fra nøglepersoner i VISO, således at den færdige version forelå i starten af maj 2018. Hver af de to indsatsteorier består af en figur – en "logisk model" – samt en uddybende tekst. Kerneelementerne i indsatsteoriene er gengivet ovenfor i kapitel 2.

Indsatsteoriene har efterfølgende dannet afsæt for opstilling af indikatorer og fokuspunkter til journalgennemgang (registreringsramme) og interviewundersøgelse (interviewguider). Som appendiks til denne bilagsrapport gengiver vi registreringsramme og interviewguider.

3.2 Journalgennemgang

Datagrundlagets andet led er en gennemgang af journalmaterialet knyttet til 20 potentielle sager om adoption uden samtykke vedrørende 24 børn fra 17 forskellige kommuner, hvor den

² DEFACTUM's indsatsteorikoncept er beskrevet i Greve, M. (2015): "Styrket implementering gennem indsatsteori?", s. 70-89 i Albers, B., H. Høgh & H. Månsson (red.): "Implementering. Fra viden til praksis på børne- og ungeområdet", København: Dansk Psykologisk Forlag. For en opdateret og mere udfoldet beskrivelse, se dette arbejdspapir: <http://www.defactum.dk/Api/CfkPage/Download/?fileId=579>

pågældende sag har dannet udgangspunkt for enkeltsagsrådgivning fra VISO. De 20 sager er udvalgt blandt i alt 31 rådgivningsforløb gennemført i perioden frem til januar 2018. I praksis er udvælgelsen foregået ved, at vi har inddraget de tyve rådgivningsforløb, som er afsluttet senest regnet i forhold til udvælgelsestidspunktet. Udvælgelsen er begrundet i en antagelse om, at rådgivningen står stærkest i erindringen her.

Konkret er journalgennemgangen foretaget på basis af det journalmateriale, kommunerne har sendt til VISO i forbindelse med henvendelse og berømmelse af rådgivning – og altså ikke ud fra det komplette indhold af den kommunale journal på sagen. Derudover indgår VISOs egne journalnotater (herunder det opsamlende notat i hvert enkelt rådgivningsforløb). Materialets omfang var i gennemsnit ca. 250 sider per sag, men varierede betydeligt fra sag til sag. Vi har i perioden maj-juni 2018 systematisk udtrukket kvantitative og kvalitative oplysninger om sagsforløbene og om selve rådgivningen med afsæt i en struktureret registreringsramme. Registreringsrammen blev udviklet og kvalificeret i tæt samarbejde med VISO via et antal pilotregistreringer.

Repræsentativitet af de udvalgte sagsforløb

I dette afsnit giver vi en kort karakteristik af sammensætningen af sagsudvalget med hensyn de pågældende kommuners størrelse, socioøkonomiske profil, urbaniseringsgrad m.m.

Indbyggertal: Vi har inddelt landets kommuner i tre grupper med afsæt i deres indbyggertal i 2017: De fire markant største kommuner med over 200.000 indbyggere (4 % af kommunerne); en midtergruppe på 32 kommuner med mellem 115.000 og 45.000 indbyggere (33 %); samt en gruppe bestående af 62 forholdsvis små kommuner med under 45.000 indbyggere (63 %).³ De tyve forløb fordeler sig næsten helt forholdsmæssigt på disse tre kategorier af kommuner: 13 forløb kommer fra små kommuner (svarende til 65 %); 6 fra kommuner af mellemstørrelse (30 %); og 1 forløb fra en stor kommune (5 %).

Urbaniseringsgrad: Ud fra en inddeling af kommunerne på basis af deres urbaniseringsgrad fremgår det, at kommuner med middel eller lav urbaniseringsgrad er overrepræsenteret i udvalget af forløb, mens kommuner med en høj urbaniseringsgrad er underrepræsenterede.⁴ I de mest urbaniserede kommuner bor 90 procent eller derover i en by (det gælder for 35 % af landets kommuner), mens den tilsvarende andel i de mindst urbaniserede kommuner er under 80 procent (gældende for 39 % af kommunerne). Midterkategorien omfatter de 27 procent af kommunerne, som ligger derimellem. De 20 udvalgte sager fordeler sig på ti forløb fra forholdsvis landlige kommuner (svarende til 50 % af udvalget); syv forløb fra kommuner i mellemkategorien (35 %); og 3 forløb fra de mest urbaniserede kommuner (15 %).

Socioøkonomisk indeks: De 20 udvalgte sagsforløb repræsenterer det kommunale landskab forholdsvis bredt, hvad angår de respektive kommuners socioøkonomiske indekstal i 2017.⁵ Vi har inddelt landets 98 kommuner i tre nogenlunde lige store kategorier med et indekstal i bunden (svarende til indeks $\leq 0,9$), i toppen (indeks $\geq 1,1$) eller derimellem ($0,9 < \text{indeks} < 1,1$). De 98 kommuner fordeler sig samlet med 27 procent i den høje kategori (svarende til en forholdsvis høj social belastningsgrad), 38 procent i mellemkategorien og 35 procent i den lave kategori (lav social belastningsgrad). Ser man nu på sagsudvalget, kommer syv forløb fra kommuner med et højt indekstal (35 %); tre forløb kommer fra kommuner med et lavt indekstal

³ Opgørelsen er foretaget på basis af data fra www.statistikbanken.dk (tabel FOLK1A).

⁴ Data fra Økonomi- og Indenrigsministeriets Kommunale Nøgletal – se www.noegletal.dk.

⁵ Også her er kilden Økonomi- og Indenrigsministeriets Kommunale Nøgletal (se ovenfor).

(15 %); og de resterende ti kommer fra kommuner i mellemkategorien (50 %). Med andre ord er der en overrepræsentation af kommuner i den høje og især den midterste kategori samt en markant underrepræsentation af kommuner med et lavt indekstal. Næsten lige mange forløb kommer dog fra kommuner med et indeks over henholdsvis under det nationale gennemsnitsindeks på 1,01 (ni henholdsvis elleve forløb).

Regionstilhørsforhold: 65 procent af de udvalgte forløb kommer fra kommuner i Region Sjælland (30 %) og Region Syddanmark (35 %) – og kommuner fra disse to regioner er således overrepræsenterede i udvalget af forløb (39 % af landets kommuner hører hjemme her). Omvendt er kommunerne fra Region Midtjylland (10 %) og især Region Hovedstaden (10 %) underrepræsenterede (49 % af kommunerne kommer herfra).

Samlet vurdering af datagrundlaget for journalgennemgangen

Alene det forhold, at undersøgelsens forløbsudvalg omfatter to tredjedele af det samlede antal rådgivningsforløb afsluttet i den omfattede periode (oktober 2015 til januar 2018), giver alt andet lige en god repræsentativitet. Som det fremgår af ovenstående, er der også forholdsvis stor spredning på tværs af forløbene, hvad angår kommunestørrelse og socioøkonomisk indeks. At udvalget på flere punkter ikke er repræsentativt for landets kommuner ser vi i denne sammenhæng som et forholdsvis beskedent validitetsproblem.

Samlet vurderer vi således, at datamaterialet muliggør en god og bred afspejling af forløbet af og erfaringerne med VISOs enkeltsagsrådgivning på området i vidt forskellige kommuner landet over. Selve registreringen af oplysningerne er desuden sket ad to runder og med grundig kvalitetssikring, og vi vurderer derfor samlet journalgennemgangen som solidt dataunderbygget set i forhold til undersøgelsens formål og genstandsfelt.

3.3 Interviewundersøgelse

Det sidste element i datagrundlaget er en interviewundersøgelse primært rettet mod ledere og medarbejdere, der har modtaget VISOs rådgivning på området. Vi henvendte os medio maj 2018 til i alt 25 kommuner, der har indgået i de 20 udvalgte rådgivningsforløb vedrørende enkeltsager og/eller modtaget temadagsrådgivning.⁶

I forbindelse med begge kategorier af interview har fremgangsmåden været den samme: Vi har kontaktet den ansvarlige fagchef på området og anmodet om adgang til at foretage interview med den/de mest oplagte videnspersoner. I henvendelsen foreslog vi som udgangspunkt den leder eller medarbejder, der foretog den oprindelige henvendelse med ønske om enkeltsags- eller temadagsrådgivning, til telefoninterviewene. I næsten alle tilfælde er det også disse personer, vi faktisk har gennemført interview med. I to tilfælde var den pågældende medarbejder dog ikke længere ansat i kommunen.

Udvælgelsen af kommuner til de uddybende fokusgruppeinterview er sket med fokus på at sikre bredde i udvalget, hvad angår kommunestørrelse, geografi osv., samt med hensyntagen til ikke at belaste den enkelte kommune unødigt. De respektive kommuner har selv udvalgt deltagerne til fokusgruppeinterview. Vi efterspurgte dog som minimum deltagelse fra henvender samt en ledelsesrepræsentant. Dette ønske er blevet efterkommet i forbindelse med alle de gennemførte fokusgruppeinterview med undtagelse af et enkelt tilfælde, hvor den afdelingsleder, der havde

⁶ I alt 9 af de 25 kommuner har modtaget begge typer rådgivning. I 4 tilfælde har vi bedt om telefoninterview med fokus på begge rådgivningstyper fra den pågældende kommune.

stået for henvendelsen, blev afløst af en teamleder fra afdelingen. Fokusgruppeinterviewene har i praksis haft mellem tre og seks deltagere, herunder altså i alle tilfælde en ledelsesrepræsentant.

De ovenfor beskrevne interview er alle gennemført i perioden medio maj til primo august 2018. Samlet rummer datasættet interviewbidrag fra 29 af landets 98 kommuner, og interviewene har haft deltagelse af i alt 53 kommunale ledere og medarbejdere.

Interview vedrørende enkeltsagsrådgivning

Vi anmodede de 17 relevante kommuner om et telefoninterview med den ansvarlige sagsbehandler i de 20 udvalgte sagsforløb og i fem tilfælde desuden om et uddybende fokusgruppeinterview.

Samlet set gennemførte vi de planlagte interview, men med enkelte afvigelser:

- Én kommune havde ikke mulighed for at afsætte tid til at bidrage med de ønskede interview (ét telefoninterview og ét fokusgruppeinterview).
- Én kommune vurderede ikke, at det ville give mening med et fokusgruppeinterview i kommunen på grund af stor medarbejderudskiftning siden rådgivningsforløbet, der lå næsten to år tilbage i tid.
- I de to kommuner, som havde mere end én sag med i journalanalysen, var det den samme rådgiver, der havde fungeret som henvender (og sagsbehandler) i de udvalgte sager. Vi aftalte her at erstatte de tre 'ledige' interview med et interview med den mest oplagte ledelsesrepræsentant for hver af de to kommuner.
- Ved en fejl blev et telefoninterview i et enkelt tilfælde gennemført med fokus på temadagsrådgivning (som den pågældende kommune også havde modtaget) og ikke, som det var hensigten, med fokus på enkeltsagsrådgivningen.

Der er i denne del af undersøgelsen gennemført 17 telefoninterview af gennemsnitligt ca. 45 minutters varighed samt tre fokusgruppeinterview af ca. én times varighed. I alt har 15 forskellige kommuner bidraget til denne del af datasættet.

Interview vedrørende temadagsrådgivning

Ud fra en vægtning af aktualitet kontaktede vi de 12 kommuner, som senest har modtaget og afsluttet temadagsforløb regnet fra januar 2018. Anmodningen gik i alle tilfælde på et telefoninterview med den medarbejder, der foretog henvendelsen. I yderligere fire tilfælde efterspurgte vi et uddybende fokusgruppeinterview. Også her fik vi i vidt omfang adgang til at foretage de planlagte interview. Afvigelserne fra planen var:

- I to tilfælde kunne kommunen ikke afse tid til et fokusgruppeinterview, og aftalen blev her, at disse interview blev konverteret til et ekstra telefoninterview. Her gennemførte vi således ét telefoninterview med en leder og ét med en medarbejder
- Som nævnt ovenfor blev et enkelt telefoninterview ved en fejl gennemført med fokus på temadagsrådgivningen i stedet for enkeltsagsrådgivningen.

Temadagsrådgivningen er dermed i praksis belyst via 15 telefoninterview og to fokusgruppeinterview (varighed som beskrevet ovenfor). Interviewpersonerne kommer i denne sammenhæng fra 13 forskellige kommuner.

Interview med udvalgte øvrige kommuner

Som et supplement til det ovennævnte materiale, har vi sluttelig gennemført telefoninterview af ca. 30 minutters varighed med ledere fra fem udvalgte kommuner, som frem til januar 2018 ikke

havde benyttet sig af VISOs rådgivningstilbud på området. Kommunerne er udvalgt med assistance fra Ankestyrelsen, som for nylig har afsluttet en spørgeskemaundersøgelse vedrørende adoption uden samtykke.⁷

Repræsentativitet af interviewmaterialet

Som i afsnittet om journalgennemgangen belyser vi i det følgende repræsentativiteten af interviewundersøgelsens datasæt fra forskellige synsvinkler.

Interviewpersonernes jobfunktion: Vi har i alt interviewet 24 ledere (især med titel af gruppe-/teamleder eller sektions-/afdelingsleder) og 19 socialrådgivere med direkte sagsbehandleransvar. Derudover har vi fået interviewbidrag fra ti medarbejdere i en intern konsulentfunktion (socialfaglige konsulenter/fagspecialister, juridiske konsulenter og en enkelt psykolog). Med andre ord en ganske bred afspejling af de kommunale fagpersoner, som VISOs rådgivning i første række er møttet på. Interviewene med disse tre kategorier af kilder fordeler sig stort set forholdsmæssigt på interviewene med fokus på enkeltsags- henholdsvis temadagsrådgivning, hvorimod suppleringsinterviewene alle er gennemført med ledere.

Indbyggertal: Interviewene fordeler sig som følger på vores tre kategorier af kommuner (se forklaring i afsnittet ovenfor om journalgennemgangen): 67 procent er gennemført i forholdsvis små kommuner (28 interview); 24 procent i kommuner af mellemstørrelse (ti interview); og 10 procent i store kommuner (fire interview). Svarende til en overrepræsentation af de store kommuner på bekostning af kommuner af mellemstørrelse, som kan siges at være berettiget af disse kommuners store befolkningsmæssige tyngde.

Urbaniseringsgrad: Hvad angår de tre niveauer af bymæssighed (se ovenfor) er 33 procent af interviewene gennemført i meget urbaniserede kommuner (14 interview); 26 procent i kommuner med en mellemhøj urbaniseringsgrad (11 interview); og 40 procent i kategorien af de mindst bymæssige kommuner (11 interview). En stort set forholdsmæssig fordeling.

Socioøkonomisk indeks: Interviewenes fordeling på tværs af de tre kommunekategorier er, at 21 procent er gennemført i en kommune med et forholdsvis højt socioøkonomisk indekstal, svarende til en forholdsvis høj socioøkonomisk belastningsgrad (ni interview); 50 procent i kommuner med et indekstal i mellemkategorien (21 interview); og 29 procent er gennemført i kommuner med et lavt indekstal (12 interview). Dette indebærer en overrepræsentation af kommuner i mellemkategorien, mens de to øvrige kategorier er underrepræsenterede.

Regionstilhørsforhold: Interviewene fordeler sig på 26 procent med kommuner fra Region Hovedstaden (11 interview); 10 procent fra Region Midtjylland (fire interview); 17 procent fra Region Nord (syv interview); 19 procent fra Region Sjælland; og 29 procent fra Region Syddanmark (12 interview). Det svarer til en underrepræsentation af kommuner fra især Region Midtjylland og en vis overrepræsentation af især Region Nord og Region Syddanmark.

Interviewpersonernes erfaringsgrundlag

I forbindelse med de gennemførte interview bad vi interviewpersonerne redegøre kort for deres egen konkrete erfaring med sagsbehandling vedrørende adoption uden samtykke (alle interview) samt for deres respektive kommuners ditto (ét interview for hver af de 29 omfattede kommuner). Nedenfor opsummerer vi svarene fra disse to synsvinkler.

⁷ Ankestyrelsen: "Adoption uden samtykke. Kommunernes brug af og kendskab til reglerne og mulighederne for råd og vejledning", august 2018.

Interviewpersonernes erfaring: Det generelle billede er, at kun ganske få af vores interviewpersoner har konkret sagserfaring i forhold til udvalgsindstillinger endside i forhold til de efterfølgende sagsskridt. Det gælder de interviewede socialrådgivere, konsulenter såvel som ledere. Over en tredjedel af de 53 interviewpersoner siger selv, at de ingen erfaring har med adoptionsformen ud over deltagelsen i rådgivningsmøder med VISO. Fem har omvendt erfaring med en udvalgsindstilling og, i et par tilfælde, med de efterfølgende sagsskridt. Den resterende informantgruppe har en erfaring, der afgrænser sig til drøftelser af en eller flere mulige sager samt deltagelse i rådgivning fra VISO.

Kommunernes erfaring: De omfattede kommuner har som helhed ret beskeden erfaring med sagsprocessens trin. Kun syv af de 29 kommuner har indstillet til adoption uden samtykke i kommunens børn og unge-udvalg efter den nye lovgivning. Ud af disse er fem kommuner nået frem til at forelægge en sag i Ankestyrelsen, hvor indstillingen er tiltrådt i fire tilfælde. I to tilfælde afventer disse sager Statsforvaltningens afgørelse, og i de resterende to tilfælde er sagen under domstolsbehandling. Ingen af de 29 kommuner har endnu haft en sag, hvor der er givet endelig adoptionsbevilling. Der er seks af kommunerne, som har haft behandlet sager efter den gamle lovgivning, hvoraf visse er gået igennem, men disse ligger typisk en del år tilbage i tiden. Det hører med til billedet, at 22 af de 29 kommuner har eller har haft konkrete sager under overvejelse efter den nye lovgivning, og 18 kommuner har mindst én verserende sag i denne kategori. Det er altså især i denne fase af forløbet, de omfattede kommuners sagserfaring ligger.

Samlet vurdering af datagrundlaget for interviewundersøgelsen

Interviewundersøgelsens datasæt rummer bidrag fra knapt en tredjedel af landets kommuner – en forholdsvis høj andel i forbindelse med en interviewbaseret undersøgelse.

Vi har i høj grad haft mulighed for at interviewe de på forhånd udpegede medarbejdere og ledere, som har været helt tæt inde i de respektive rådgivningsforløb (herunder henvenderen).

Interviewmaterialet rummer vurderinger fra et bredt udsnit af de direkte involverede medarbejdere (socialrådgivere og konsulenter) samt fra praksisnære ledere (første og anden linje) – og dette gælder vel at mærke for materialet vedrørende begge rådgivningstyper.

Vi har ikke haft mulighed for at foretage uddybende fokusgruppeinterview i det planlagte omfang – planen var ni interview, og i praksis har vi gennemført fem. På basis af en samlet bedømmelse af merudbyttet af de faktisk gennemførte fokusgruppeinterview set i forhold til telefoninterviewene i de pågældende kommuner, vurderer vi dog dette som en forholdsvis beskeden svækkelse af datasættet som helhed.

Interviewmaterialet afspejler ikke fuldt ud sammensætningen af kommunerne som helhed. Samlet set vurderer vi dog ikke, at disse skævheder har et betænkeligt omfang set i forhold til undersøgelsens validitet.

Det største forbehold over for datamaterialets styrke knytter sig til den beskedne faktiske erfaring med sagsprocessens forskellige trin som de fleste af interviewpersonerne har. Det gælder især de trin, der følger efter behandlingen i børn og unge-udvalget. De synspunkter og vurderinger, der fremkommer i interviewmaterialet, skal naturligvis fortolkes på denne baggrund.

Samlet vurderer vi dog, at undersøgelsens interviewbaserede del har et tilfredsstillende datagrundlag i betragtning af undersøgelsens primære fokus: Erfaringerne med og udbyttet af VISOs rådgivning på området.

4 KONTEKSTBETINGELSER I KOMMUNERNE

I forbindelse med alle 42 interview til denne undersøgelse har vi bl.a. spurgt til de overordnede rammer for kommunale fagpersoners arbejde med sagerne. Nedenfor belyser vi således grundholdningen til adoptionsformen fra lokalt politisk hold og i kommunernes administrative og ledelsesmæssige systemer, som interviewpersonerne oplever den. Endvidere præsenterer vi det billede, interviewene tegner af de lokale organisatoriske rammer for sagsbehandlingen.

Kapitlets vigtigste konklusioner er:

- Der er politisk og især administrativ-ledelsesmæssig opbakning til at anvende de nye bestemmelser om adoption uden samtykke i en stor andel af de 29 kommuner, som er omfattet af undersøgelsen. I de fleste øvrige interview beskrives en afventende, men ikke negativ holdning.
- Besparelseshensyn anvendes ifølge interviewpersonerne ikke som et selvstændigt argument for adoption uden samtykke i kommunerne.
- Både ledere og medarbejdere fra langt de fleste af de bidragende kommuner ser positivt på de lokale organisatoriske rammer for arbejdet med sager om adoption uden samtykke – herunder fx tidsnormering, adgang til sparring, ledelsesopbakning m.m. Der er dog en mindre andel af interviewene, hvor informanterne peger på svagheder i rammerne om sagsarbejdet. Især nævnes utilstrækkelig tidsnormering hos sagsbehandleren.

4.1 Grundholdning til adoption uden samtykke i kommunerne

Den enkelte kommunes brug af og arbejde med reglerne om adoption uden samtykke må antages at være påvirket af, hvad den fremherskende holdning til adoptionsformen er blandt beslutningstagere i kommunen. Alt andet lige vil grundholdningen også have betydning for, om VISOs rådgivning i praksis kan skabe de forventede positive resultater i forhold til sagsbehandlingen i de enkelte kommuner. Dette var således et tema i alle 42 gennemførte interview. Vi sonderer i denne forbindelse mellem det politiske niveau – dvs. byråd og politiske udvalg, herunder børn og unge-udvalget – og det administrative niveau, herunder især kommunens administrative ledelsessystem.

Holdninger i det politiske system

To svartyper – med variationer i ordvalget – er dominerende. På den ene side oplever næsten 20 forskellige interviewpersoner, at der er en åbenhed for og positiv grundholdning til adoptionsformen hos de centrale kommunalpolitikere. En afdelingsleder siger fx: *"Der er ikke nogen tvivl om, at der er en politisk bevågenhed i forhold til i højere grad at få tænkt adoption ind som en mulighed for at kunne gøre det, der giver bedst mening i forhold til barnets tarv."* På den anden side svarer næsten lige så mange interviewpersoner, at den politiske grundholdning ganske enkelt er ukendt for vedkommende. Begge disse varianter går igen i en lang række interview med en stort set lige stor andel leder- og medarbejdersvar i begge grupper.

Der er dog også enkelte interview, som beskriver en forbeholden eller negativ politikerholdning til adoptionsformen. For det første nævner et par informanter, som generelt oplever en positiv politisk grundholdning, at der lokalt findes enkelte børn og unge-udvalgsmedlemmer, som nærer skepsis over for adoptionsformen. Ifølge interviewpersonerne begrundes denne skepsis typisk med et ønske om snarere at prioritere den tidlige forebyggende indsats og det tætte forældresamarbejde. For det andet vurderer fem forskellige informanter, at der er en overvejende negativ politisk grundholdning i kommunen. I nogle tilfælde er dette mest en

gissning: "I forhold til det politiske niveau kan jeg som sagt være i tvivl om, hvorvidt man vil turde gøre det. Det kan jo godt skabe noget røre, hvis en kommune går denne vej." (fagleder). For andre er vurderingen derimod meget kontant: "Vi ved på forhånd, at vores børn og unge-udvalg aldrig vil gå med til en tvangsadoption." (socialrådgiver). Der henvises her især til erfaringerne med udvalgsbehandling af tvangsanbringelser og samværssager i kommunen. Sluttelig er der også et par interview, hvor det fremgår, at der tidligere har været en kritisk holdning til adoption uden samtykke, men også at dette har ændret sig den senere tid. Én interviewperson forbinder dette med børn og unge-udvalgets deltagelse i dele af et VISO-temadagsforløb om emnet. Også blandt de interviewpersoner, der melder om en skeptisk grundholdning, er der både ledere og medarbejdere.

Holdninger i det administrative system

Set under ét tegner interviewene et billede af betydelig administrativ opbakning til at anvende adoptionsformen, hvor det er fagligt berettiget. Det er således det entydige budskab i over tyve interview med næsten lige mange ledere og medarbejdere. En fagspecialist formulerer det fx således: "Der er ingen tvivl om, at ledelsen vil støtte op, hvis det er den vej, man går." I yderligere et par interview tilføjes det dog, at der er sket en holdningsændring i kommunens administrative system gennem de seneste år: "Grundholdningen til adoption uden samtykke har ændret sig. For fem år siden var alle modstandere og mente, at man simpelthen ikke kunne gøre det. Nu siger man: 'Børn har også brug for forældre efter, at de bliver 18 år.'" (teamleder). Sluttelig er der enkelte interview, hvor interviewpersonen oplever en generelt positiv holdning, men også en tøven knyttet til de oplevede udfordringer i forhold til faktisk at lykkes med et sagsforløb.

I syv interview med både ledere og medarbejdere beskriver interviewpersonen til gengæld med forskellige ord en tilstand, hvor der er klar ledelsesopbakning til at anvende adoption uden samtykke, mens der findes et forbehold eller en skepsis blandt visse socialrådgivere. Med en juridisk konsultants ord:

"Der er mange rådgivere, der har det sådan, at 'det er noget slemt, og det kan vi ikke lide'. [...] På ledelsesniveau tror jeg klart, man synes, at det er en god idé, fordi man har nogle sager, hvor børnene måske har været anbragt i rigtig, rigtig lang tid, og hvor det havde været bedre, at de var blevet adopteret, da de reelt bor hos plejeforældrene." (juridisk konsulent)

Sluttelig skal det nævnes, at et mindre antal interviewpersoner giver udtryk for, at holdningen lokalt er afventende. Et par stykker beskriver således, at holdningen er neutral, muligvis forbeholden. Yderligere et par stykker oplever primært, at området har lav ledelsesmæssig prioritet.

Besparelsperspektiv

Et uddybende tema i en del af de gennemførte interview var, om beslutningstagere lokalt henviser til et muligt besparelsperspektiv i forbindelse med en øget brug af adoptionsformen (i en sammenligning med fx meget langvarige døgnanbringelser). Interviewpersonerne fordeler sig her nogenlunde ligeligt på to forskellige typer svar. Én gruppe afviser, at der i de lokale drøftelser af adoptionsformen lægges vægt på et besparelspotentiale. En fagspecialist siger fx: "Det handler ikke om økonomi. På ingen måde." Den anden store gruppe anerkender, at økonomiske hensyn kan tale for adoption uden samtykke i konkrete tilfælde. Vurderingen i disse interview er dog, at hensynet er knyttet tæt sammen med hensynet til barnets tarv i den enkelte sag og aldrig

står alene. Ingen interviewpersoner giver udtryk for, at der ledelsesmæssigt anlægges et besparelshensyn uafhængigt af hensynet til barnets tarv.⁸

4.2 De lokale organisatoriske rammer

Også de organisatoriske og ressourcemæssige rammer for sagsbehandlingen – herunder fx sagsbehandlerens tidsnormering og adgang til sparring – må antages at have indflydelse på VISO-rådgivningens mulighed for at skabe de forventede resultater i den enkelte kommune. Opleves rammerne som hensigtsmæssige, virker dette alt andet lige fremmede for målopfyldelsen; halter de derimod på konkrete punkter, må det modsatte antages at være tilfældet.

Det klart fremherskende mønster i interviewmaterialet er, at interviewpersonerne – ledere såvel som medarbejdere – ser positivt på deres kommuners organisering af arbejdet med sagerne. I ca. tre fjerdedele af de 42 interview vurderer interviewpersonerne eksplicit, at de organisatoriske rammer er generelt gode og fremmede: Tidsnormeringen afspejler opgavens omfang, og der er god adgang til ledelsesstøtte, kollegial sparring og vejledning fra specialister (især jurister og socialfaglige konsulenter). Ligeledes nævner en række interviewpersoner, at der er ledelsesopbakning til fx at bestille de nødvendige psykologundersøgelser. En faglig koordinator beskriver arbejdsbetingelserne i sin kommune således:

"De faglige og organisatoriske rammer for arbejdet med sager om adoption uden samtykke er helt i top. [...] Min kollega og jeg har ikke følt os presset til at prioritere anderledes. Ledelsen har ikke prioriteret for os. Vi har fået den tid, vi skulle bruge. Og frihed i forhold til hvad vi skulle købe os til af eksterne undersøgelser." (faglig koordinator)

Det fremgår, at de enkelte kommuner imødegår opgavens krævende karakter på forskellig vis: I seks interview fremhæves således kommunens specialiserede netværks- eller teamstruktur – fx i form af små specialistteam med tvangssager og/eller anbringelsessager eller struktureret opbygning af spidskompetencer på fx adoptionsområdet hos bestemte medarbejdere. I seks andre interview betones derimod den lokale model med et tæt, kontinuerligt parløb om den konkrete sag mellem en "almindelig" sagsbehandler og en fagspecialist og evt. en jurist. Endvidere fremgår det af et par interview, at de pågældende kommuner har valgt en model, hvor 1-2 medarbejdere er udpeget som specialiserede adoptionsrådgivere. Denne tilgang øger sandsynligheden for, at man overhovedet kommer i gang med adoptionssagerne, vurderer informanterne. De oplever dog også en gevinst i forhold til det eksterne samarbejde med fx VISO: *"Vores adoptionsrådgiver kan kontakte de to ovre i VISO, som har med adoption uden samtykke at gøre. De får et kendskab til hinanden. Der er noget relationelt, som er væsentligt i denne type sager."* (teamleder). Sluttelig skal det nævnes, at enkelte interviewpersoner fremhæver samspillet og rollefordelingen i arbejdet med den enkelte sag mellem sagsbehandleren og en tæt tilknyttet leder. En socialfaglig leder beskriver det fx således:

"Vi deler os op, så jeg er den, der siger de grimme ting i situationen. Jeg fortæller mor og far, at sagen skal vurderes med henblik på adoption, fordi loven siger det, og at sagen sendes til VISO. Jeg skriver også efterfølgende et brev om det med min underskrift på for at bibeholde rådgiverens relation til familien." (socialfaglig leder)

⁸ Bemærk i denne forbindelse, at interviewundersøgelsen garanterer alle interviewpersoner fuld anonymitet.

Fælles for de ovennævnte interview er, at interviewpersonerne vurderer de respektive modeller grundlæggende positivt som det lokale udgangspunkt for sagsbehandlingen i adoptionssagerne – uagtet deres indbyrdes forskelle.

Der er dog også et mindre antal interviewpersoner, som i højere grad problematiserer de lokale organisatoriske rammer set i forhold til arbejdet med sager om adoption uden samtykke. Især er der otte interview, som tematiserer, at det betydelige tidsforbrug i forbindelse med netop denne type sager udgør en udfordring for den enkelte sagsbehandler. Omkring halvdelen konstaterer blot, at der ikke sker nogen aflastning af den enkelte sagsbehandler, som får ansvar for en ny sag om en mulig adoption uden samtykke.⁹ Konsekvensen vil derfor ofte være en nedprioritering af vedkommendes øvrige sagsstamme: *"Har man en tvangssag, så skal man lave den ud over de andre sager, man har. Der er forståelse for, at man er nødt til at prioritere den i perioden, hvor man skriver indstillingen."* (socialrådgiver). Dette udgør ikke nødvendigvis et problem, men det fremgår, at det, alt andet lige, ikke er til gavn for de øvrige sager i rådgiverens portefølje, at vedkommendes tid i perioden presses betydeligt af én bestemt, langvarig opgave. Den anden halvdel af interviewene i denne kategori udpeger mere eksplicit spørgsmålet om tidsnormeringen som et problem for kvaliteten i sagsbehandlingen i en mulig adoptionssag. Interviewpersoner fra især to kommuner (herunder en enkelt leder) vurderer således, at man lokalt endnu ikke har udviklet en egnet håndtering af sager om adoption uden samtykke. En socialrådgiver – som aktuelt selv sidder med en sådan sag – formulerer det på denne måde:

"Jeg mener, at man nødt til at nytænke, hvordan man som rådgiver skal håndtere at være i det her, når der skal laves et så kvalificeret og grundigt arbejde. Er det virkelig realistisk, at man skal sidde med sine øvrige 30-40 sager? Der tænker jeg ikke, vi er nået ret langt her i vores kommune i forhold til at få organiseret os ordentligt til at lave det arbejde." (socialrådgiver)

⁹ Der henvises her bl.a. til et fastslået lokalt grundprincip om "én sag, én sagsbehandler".

5 UDDYBEDE RESULTATER FRA JOURNALGENNEMGANGEN

I det følgende giver vi en udfoldet præsentation af resultaterne af journalgennemgangen. Der er for det første fokus på de berørte børn og deres familiemæssige baggrund. For det andet belyser vi forløbet og indholdet af enkeltsagsrådgivningen i de 20 udvalgte sager.

Kapitlets centrale resultater og konklusioner er opsummeret i de tematisk opdelte punktopstillinger nedenfor.

Oplysninger om de berørte børn

- 20 af de 24 omfattede børn var født på henvendelsestidspunkt. I gennemsnit var de 3,3 år gamle, med en alder i intervallet 0-9 år. Næsten tre fjerdedele var 4 år eller derunder.
- Der var lige mange piger og drenge i gruppen af børn, der var født på tidspunktet for henvendelsen til VISO (ti piger, ti drenge).
- Alle 20 børn var anbragt hos en plejefamilie på henvendelsestidspunktet, heraf var 14 anbragt uden samtykke fra forældrene. Fem børn havde været genstand for forudgående døgnanbringelser eller døgnophold (oftest ophold på en mor-barn-institution).
- 16 af de 24 børn havde en eller flere biologiske halv- eller helsøskende. De 16 børn, som har søskende, fordeler sig på syv børn med 1-2 søskende hver og ni med 4-5 søskende.
- Børnenes helsøskende var i gennemsnit 10,7 år gamle. Aldersspredningen var 1-22 år; halvdelen var mellem ét og syv år gamle, den anden halvdel mellem 12 og 22 år.
- 12 af de 21 helsøskende var døgnanbragt på tidspunktet for henvendelsen, langt oftest uden samtykke fra forældrene. Endvidere har knapt halvdelen haft mindst en tidligere anbringelse, typisk uden samtykke fra forældrene.
- Børnenes halvsøskende var i gennemsnit 12,3 år gamle. Aldersspredningen var 1-27 år; 24 af de 33 halvsøskende var mellem ét og elleve år.
- Lidt under halvdelen af børnenes halvsøskende var døgnanbragt på henvendelsestidspunktet.

Oplysninger om de berørte børns forældre

- I forhold til to tredjedele af de 24 børn er forældremyndigheden delt mellem de biologiske forældre. Barnets mor har forældremyndigheden i de resterende tilfælde.
- Faderskabet er fastslået i forhold til 21 af de 24 børn.
- Børnenes biologiske mødre var i snit 30,2 år gamle ved henvendelsen; aldersspredningen går fra 19 til 49 år. Den biologiske mor var mellem 23 og 33 år gammel i tre fjerdedele af tilfældene.
- Den biologiske mor boede på henvendelsestidspunktet oftest sammen med den biologiske far eller alene.
- I gennemsnit var de biologiske fædre 37 år gamle med en aldersspredning fra 24 til 54 år. Ca. to tredjedele af fædrene var mellem 24 og 36 år gamle; fem fædre var dog over 47 år.
- Otte af de 21 biologiske fædre var samboende med moren. De øvrige fordelte sig på flere forskellige bopælsformer – tre boede fx alene, mens tre var fængslede, men ellers samboende med moren.
- Blandt de angivne årsager til overvejelse om adoption uden samtykke er i 19 ud af 20 sager mangelfuld forældreevne hos de biologiske forældre. I knapt halvdelen af sagerne henvises til psykisk lidelse henholdsvis mental retardering hos forældrene.

Sagsforløbet op til henvendelsen

- De hyppigste kommunale indsatser frem mod henvendelsen er anbringelse i plejefamilie (alle 20 sager) og støttet samvær (16 sager). En lang række andre indsatser har været iværksat, men hver enkelt kun i højst to sager.
- I 16 ud af de 20 sager er der samvær med en af eller begge de biologiske forældre. Samværet varierer typisk i hyppighed fra hver 14. dag til én gang om måneden.

Henvendelser og henvendelsesgrundlag

- I halvdelen af sagerne henviser henvender til adoptionslovens § 9, stk. 3 (utilstrækkelig forældreevne) som forventet lovgrundlag for en indstilling til adoption. I halvdelen af sagerne henvises til lovens § 9, stk. 4 (tilknytning til plejefamilien).
- I 14 sager påtænkes fremmedadoption; i de resterende seks tilfælde familieadoption .
- Kommunerne sender et omfangsrigt materiale til VISO i forbindelse med henvendelsen. Bl.a. indgår der i næsten alle sager en børnefaglig undersøgelse og i tre fjerdedele af tilfældene medsendes en forældreevneundersøgelse. Der indgår ofte også § 140-handleplaner, samværsbeskrivelser og specialistudtalelser.
- Kommunerne efterspørger især vejledning til de processuelle skridt og hjælp til afklaring af faglige spørgsmål om fx barnets adopterbarhed eller sagens egnethed.

Rådgivningsforløbet

- VISOs rådgivning ydes typisk i form af et enkelt møde af to timers varighed. Dertil kommer indledende og opfølgende dialog.
- Rådgivningsmøderne er i gennemsnit afholdt 64 dage efter sagsoprettelsen. Kun i fire tilfælde finder mødet ikke sted inden for ca. to måneder fra sagens oprettelse hos VISO.
- Typisk deltager den henvendende socialrådgiver samt en faglig koordinator eller teamleder i rådgivningsmødet – i nogle tilfælde en afdelingsleder. Derudover deltager ind mellem en fagspecialist, familieplejekonsulent, jurist m.m.
- Der rådgives især om faglige og lovgivningsmæssige krav; dokumentation og sagsfremstilling; samt om samarbejdet med de forskellige interessenter og processen hos instanser som Ankestyrelsen, Statsforvaltningen m.m.

Afsluttende status

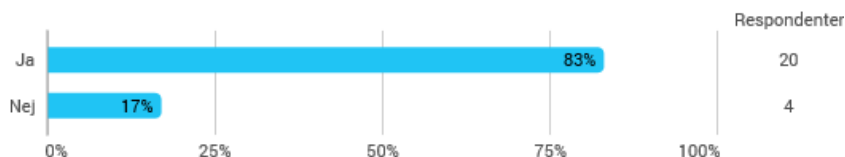
- VISO anbefaler afslutningsvist især, at kommunen løbende kontakter VISO, Ankestyrelsen og Statsforvaltningen efter behov i processen frem mod indstilling til børn og unge-udvalget.

5.1 De berørte børn

Langt de fleste børn er født på tidspunktet for henvendelsen til VISO. Figur 5.1 viser, at 20 ud af 24 børn er født på det tidspunkt, hvor kommunen henvender sig til VISO for rådgivning om eventuel adoption uden samtykke.¹⁰ For fire børns vedkommende gælder det, at henvendelsen til VISO sker, mens mor er gravid.

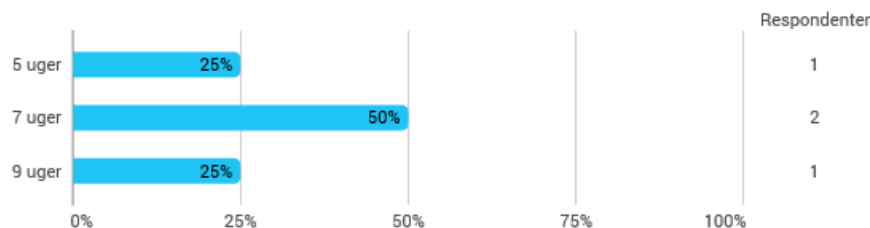
¹⁰ Journalgennemgangen omfatter 20 VISO-rådgivningsforløb. I to tilfælde vedrørte rådgivningen dog to søskende og i et enkelt tilfælde tre søskende. I det følgende behandler vi derfor de 24 individer hver for sig.

Figur 5.1 – Er barnet født på tidspunktet for henvendelsen?

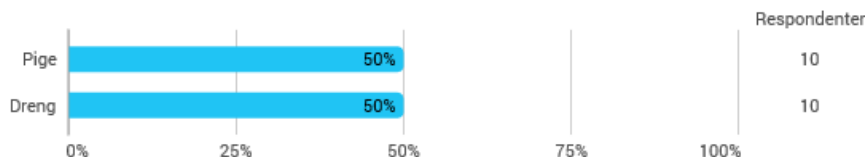
I de tilfælde hvor barnet endnu ikke er født på tidspunktet for henvendelsen, er der mellem fem og ni uger til forventet termin. Det fremgår af Figur 5.2.

Figur 5.2 – Antal uger til forventet termin

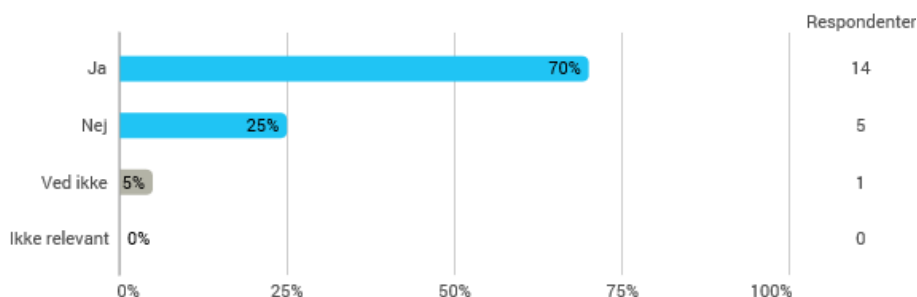
De børn, der er født på henvendelsestidspunktet, er i gennemsnit 3,3 år gamle. Børnenes alder varierer fra nul til ni år, men næsten tre fjerdedele af børnene er fire år eller derunder (14 børn). Heraf er halvdelen nul eller et år (syv børn). Et enkelt barn er over syv år. Figur 5.3 viser, at der er lige mange piger og drenge blandt de børn, som er født på henvendelsestidspunktet. Blandt de ufødte børn er der tale om en pige og tre drenge.

Figur 5.3 – Kønsfordeling blandt børn født på henvendelsestidspunktet

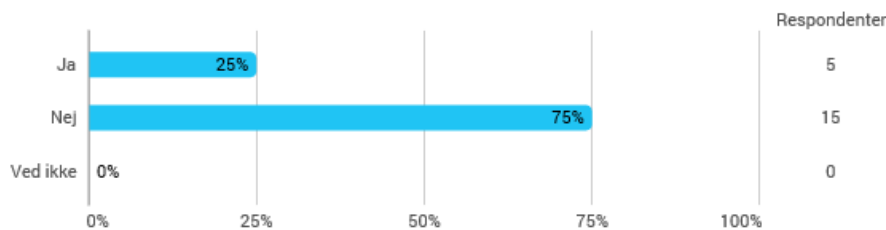
Alle 20 fødte børn var anbragt hos en plejefamilie på tidspunktet for henvendelsen. Figur 5.4 viser, at 14 ud af de 20 børn var anbragt uden samtykke fra forældrene. I fem tilfælde var der givet forældresamtykke til anbringelsen, og i et af tilfældene kunne det ikke afklares på basis af det fremsendte journalmateriale, om der var givet samtykke til anbringelsen.

Figur 5.4 – Er barnet døgnanbragt uden forældreindehavers samtykke?

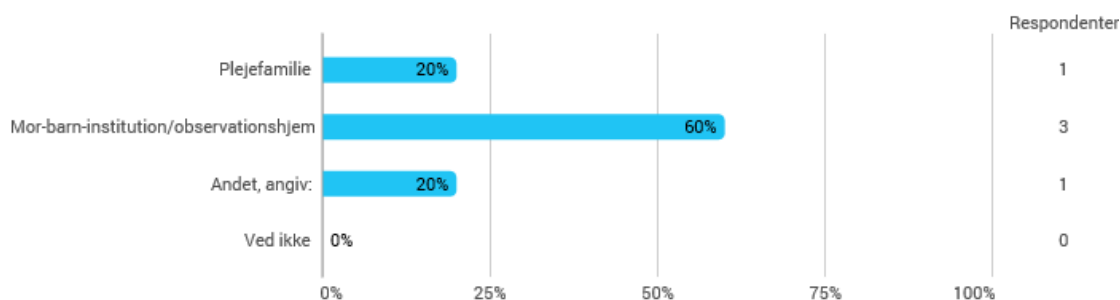
I en fjerdedel af sagerne har børnene været genstand for forudgående døgnanbringelse eller døgnophold, som det fremgår af Figur 5.5.

Figur 5.5 – Har barnet været genstand for forudgående døgnanbringelse eller døgnophold?

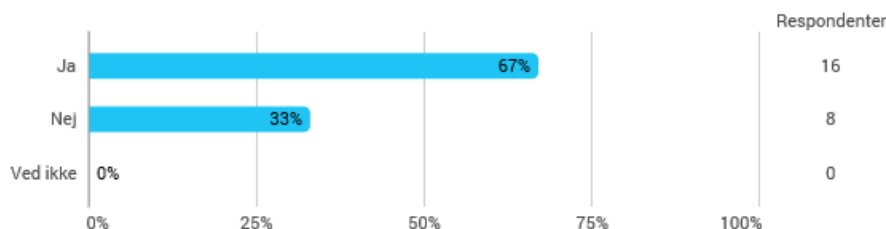
I over halvdelen af disse tilfælde, svarende til tre ud af fem, er der tale om ophold på Mor-barn-institution/observationshjem (se Figur 5.6). Et enkelt barn har tidligere været anbragt i en anden plejefamilie. Kategorien "Andet" dækker over, at et barn sammen med sin mor har været på et mor-barn-ophold i en plejefamilie.

Figur 5.6 – Hvilken type var forudgående døgnanbringelse eller døgnophold?

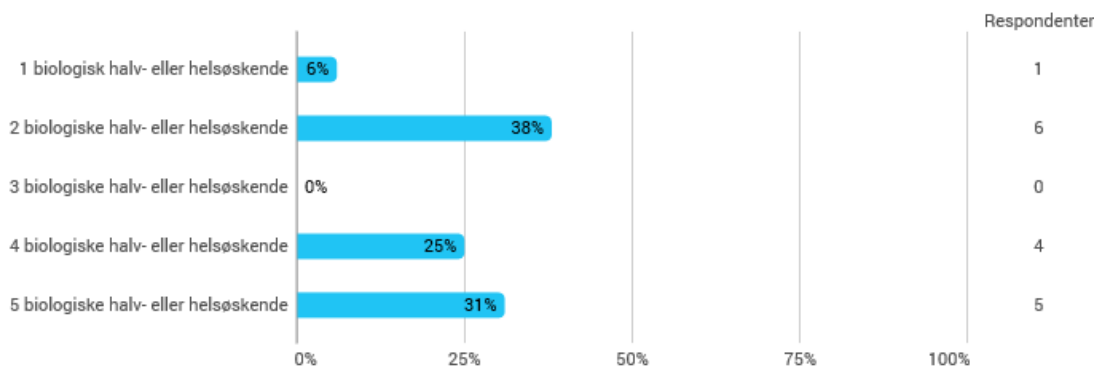
Det fremgår af Figur 5.7, at 16 ud af de i alt 24 børn har en eller flere biologiske halv- eller helsøskende. Otte børn har ikke nogen søskende.

Figur 5.7 – Har barnet en eller flere biologiske halv- eller helsøskende?

I gennemsnit har de 16 børn med søskende 3,4 halv- eller helsøskende hver. De fordeler sig på syv børn med 1-2 søskende hver og ni med 4-5 søskende (se Figur 5.8).

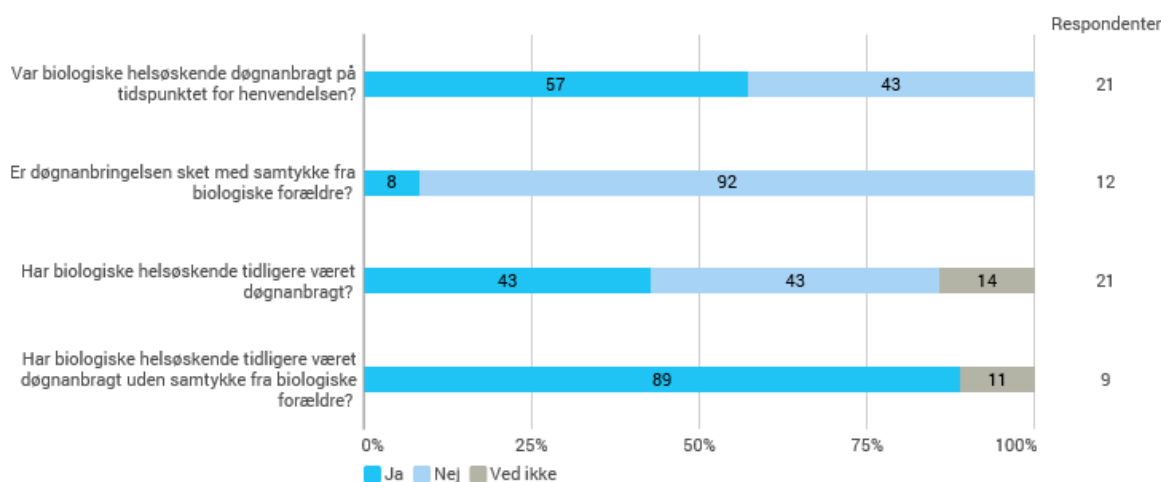
Figur 5.8 - Antal halv- eller helsøskende pr. barn

De børn, der har søskende, har i alt 21 helsøskende, hvoraf de 13 er drenge. Det er ikke alle helsøskende, hvor alderen er kendt. For de 16 helsøskende, hvor alderen er kendt, ligger gennemsnitsalderen på 10,7 år. Dette dækker over en betydelig aldersspredning på 1-22 år. Halvdelen af de 16 søskende er mellem ét og syv år. Den anden halvdel er i intervallet 12-22 år gamle.

Figur 5.9 viser, at over halvdelen af de 21 helsøskende var døgnanbragt på tidspunktet for henvendelsen. Kun i meget få tilfælde er anbringelsen sket med samtykke fra forældrene. Lidt mindre end halvdelen af børnenes helsøskende har tidligere været anbragt, men det vides ikke med sikkerhed i alle tilfælde. Det fremgår af journalmaterialet, at knapt halvdelen af de 21 helsøskende tidligere har været døgnanbragt uden samtykke fra de biologiske forældre.

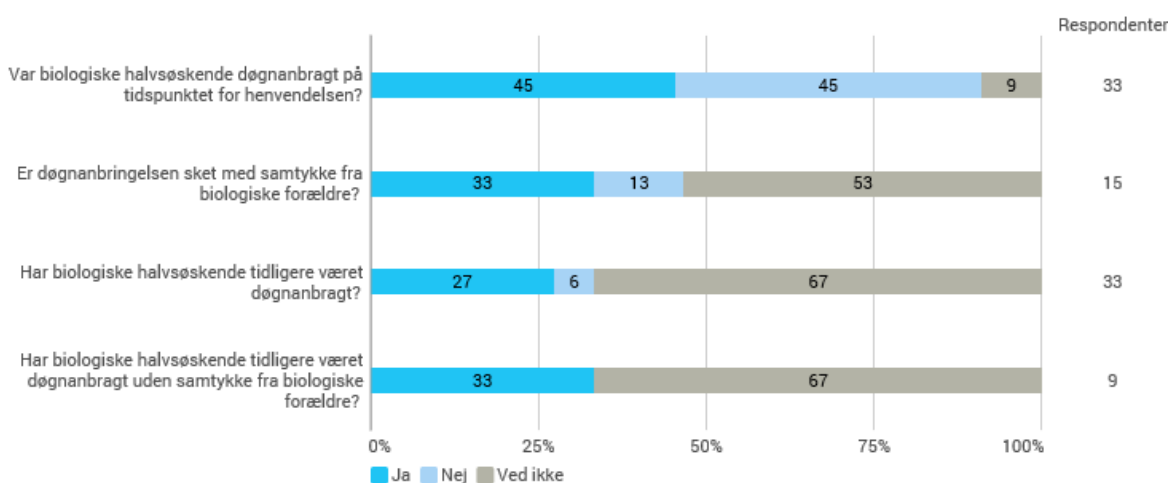
Figur 5.9 – Anbringelser af barnets biologiske helsøskende

Foruden helsøskende har børnene også i alt 33 halvsøskende. Blandt børnenes halvsøskende er gennemsnitsalderen 12,3 år med en aldersspredning mellem 1-27 år. 24 ud af de 33 halvsøskende er mellem 1 og 11 år gamle. De resterende ni halvsøskende er 17-27 år.

Lidt under halvdelen af de 33 halvsøskende var døgnanbragt på tidspunktet for henvendelsen til VISO, men det vides ikke i alle tilfælde (se Figur 5.10).

Figur 5.10 – Anbringelser af barnets biologiske halvsøskende

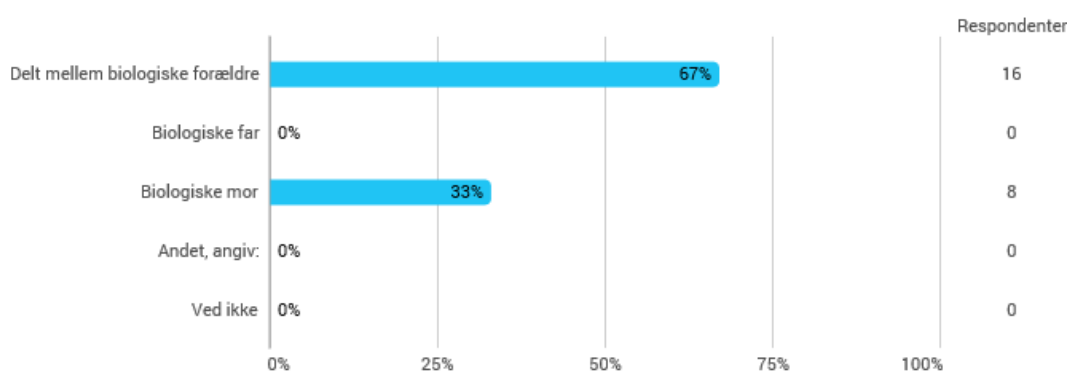

Der er i over halvdelen af sagerne ikke oplysninger om, hvorvidt anbringelserne af halvsøskende er sket med eller uden samtykke fra forældrene. I en tredjedel af tilfældene har forældrene givet samtykke til anbringelsen. Lidt under en tredjedel af børnenes halvsøskende har tidligere været døgnanbragt, men for to tredjedele af gruppen vides det ikke. For en tredjedel af de halvsøskende, der tidligere har været anbragt, er anbringelsen sket uden samtykke fra forældrene, mens det ikke vides, om der var samtykke til anbringelsen for de sidste to tredjedele.¹¹

5.2 Børnenes biologiske forældre

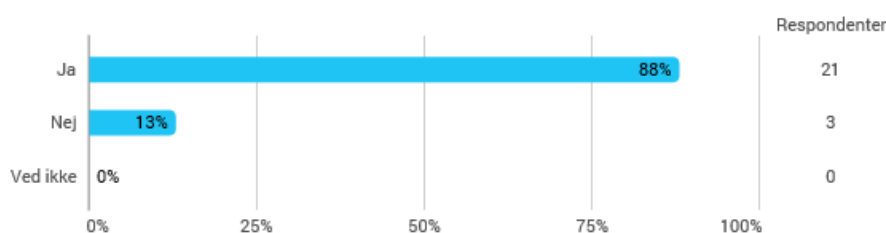
Forældremyndigheden er delt mellem de biologiske forældre, hvad angår to tredjedele af børnene, mens det for en tredjedel af børnenes vedkommende kun er den biologiske mor, der har forældremyndigheden (Figur 5.11).

Figur 5.11 – Forældremyndighed i forhold til det barn henvendelsen vedrører

Faderskabet for barnet er i langt de fleste tilfælde blevet fastslået på tidspunktet for henvendelsen til VISO. Figur 5.12 viser, at det er tilfældet i forhold til 21 af de 24 børn.

Figur 5.12 – Er faderskabet fastslået?

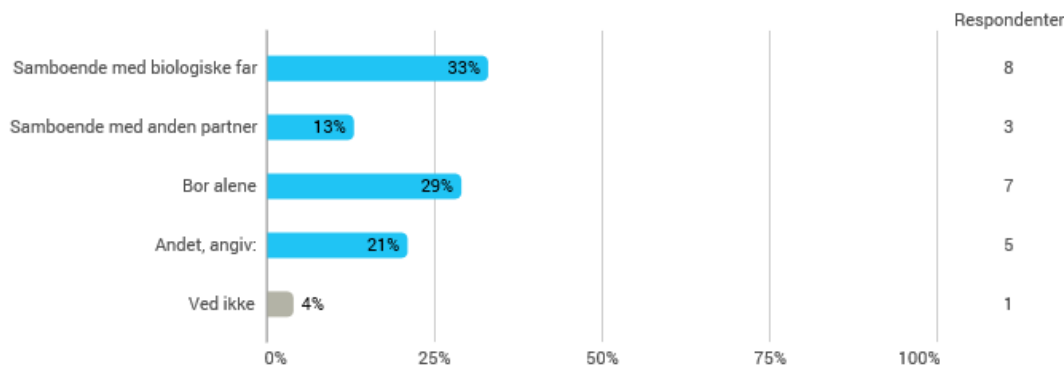
Den biologiske mor

I gennemsnit er børnenes biologiske mødre 30,2 år gamle på henvendelsestidspunktet, men det dækker over en spredning fra 19 til 49 år. I tre fjerdedele af sagerne er den biologiske mor mellem 23 og 33 år, og over 90 procent af mødrene er mellem 23 og 41 år (22 ud af 24 mødre). Bemærk, at oplysningerne om mødrenes alder er opgivet pr. barn. I de tilfælde, hvor en sag handler om flere børn med samme mor, vil moren derfor optræde flere gange i optællingen af mødrenes alder.

¹¹ De mange "ved ikke"-registreringer vist i primært Figur 5.10 hænger sammen med, at barnets halvsøskende ofte er anbragt af andre kommuner end barnets hjemkommune. Disse personers forhold er i sagens natur ikke dokumenteret detaljeret i journalmaterialet fra barnets hjemkommune.

På tidspunktet for henvendelsen til VISO boede den biologiske mor oftest sammen med den biologiske far eller alene – begge situationer optræder i ca. en tredjedel af tilfældene (Figur 5.13). Det forekommer sjældnere – i tre sager – at den biologiske mor boede sammen med en anden partner på henvendelsestidspunktet. I ca. en femtedel af sagerne angives svaret "Andet", som i tre tilfælde dækker over, at den biologiske far sad i fængsel, men ellers er samboende med den biologiske mor. Én mor i denne kategori har bopæl hos sin egen mor (barnets mormor), og én har bopæl på et misbrugscenter.

Figur 5.13 – Den biologiske mors bopæl på henvendelsestidspunktet

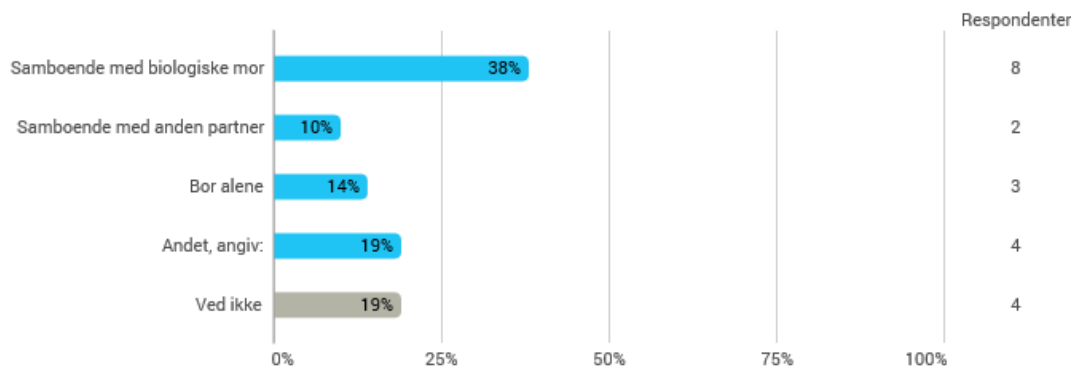

Den biologiske far

Den biologiske far er i gennemsnit 37 år ved henvendelsen. Gennemsnitstallet bygger på alderen for fædre til 19 børn. For to ud af de 21 børn, hvor faderskabet var fastslået, kendes den biologiske fars fødselsdato ikke. Fædrenes alder spænder mellem 24 og 54 år, og ca. to tredjedele af fædrene placerer sig i intervallet 24-36 år (13 fædre). Den sidste tredjedel er mellem 41 og 54 år (6 fædre) – og fem er over 47 år.

Det fremgår af Figur 5.14, at næsten 40 procent af fædrene er samboende med den biologiske mor på tidspunktet for henvendelsen til VISO. Kun 10 procent er samboende med anden partner, og 14 procent bor alene. For næsten en femtedel af fædrene er der angivet "Andet", som dækker over, at den biologiske far i ét tilfælde bor på et bosted og i tre tilfælde er i fængsel, men ellers samboende med barnets mor. Ligeledes er der næsten en femtedel af fædrene, hvor bopælen ikke er kendt.

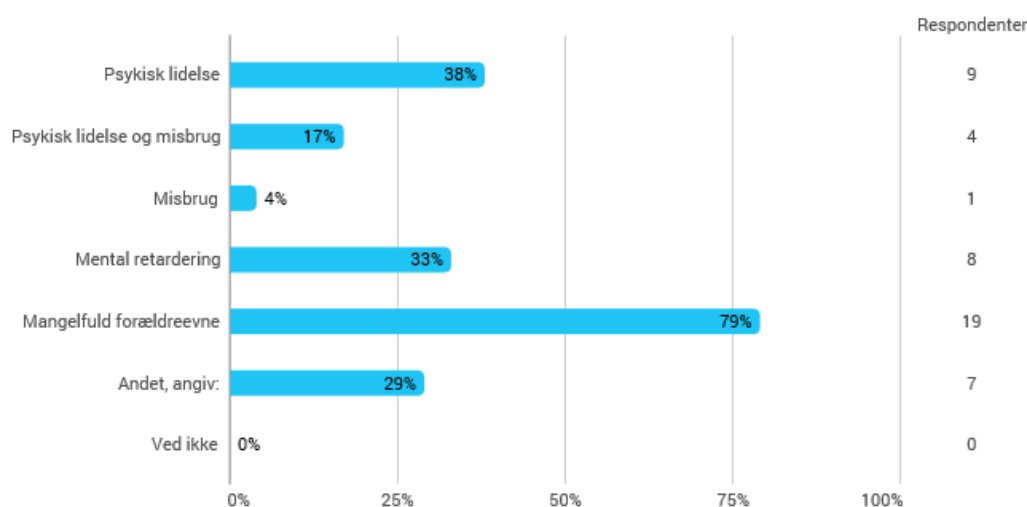
Figur 5.14 – Den biologiske fars bopæl på henvendelsestidspunktet

Årsager til overvejelse om adoption uden samtykke

Figur 5.15 viser, at de angivne årsager til kommunernes overvejelse om adoption uden samtykke i langt de fleste tilfælde omfatter mangelfuld forældreevne hos de biologiske forældre.¹² Dette forekommer i 19 ud af 20 sager. Psykisk lidelse hos forældrene angives i ni sager, mens mental retardering angives næsten lige så ofte – i otte tilfælde. Misbrug alene angives i en enkelt sag, mens kombinationen af psykisk lidelse og misbrug angives i fire sager. I syv sager er der angivet andre forhold. Her nævnes utilstrækkelige omsorgsevner, vold mellem forældre, vanrøgt og vold, formodning om seksuelle overgreb, pædofilidomme, ustabil livsførelse samt en Aspergers-diagnose og manglende tilknytning til barnet som årsager til overvejelse om adoption uden samtykke.

Figur 5.15 – Forhold hos biologiske forældre af betydning for overvejelse om adoption uden samtykke

5.3 Sagsforløbet op til henvendelsen

Det fremgår af oversigten i Tabel 5.1 nedenfor, at den hyppigst forekommende indsats i kommunen frem til henvendelsestidspunktet er anbringelse i plejefamilie. Dette er gældende i alle de 20 tilfælde, hvor barnet er født på tidspunktet for henvendelsen. I 16 sager er eller har der været støttet samvær. Der er derudover en række kommunale indsatser, som hver især forekommer i to tilfælde (fire forskellige typer) eller kun et enkelt tilfælde (ti typer).

Sagens stilling på henvendelsestidspunktet er i alle tilfælde, hvor barnet er født, at barnet er anbragt i en plejefamilie. Det fremgår af sagsmaterialet, at anbringelsen i ti ud af de 20 sager er sket umiddelbart efter fødslen. Herudover er én anbringelse sket efter 14 dage, én anbringelse er sket efter fem måneder, og én anbringelse er sket efter et mor-barn-ophold af ukendt varighed. I én sag er barnet anbragt i en midlertidig plejefamilie. I denne og de resterende sager fremgår det ikke, hvornår anbringelsen er sket. I en af sagerne, hvor barnet ikke er født, planlægges det at anbringe barnet uden for hjemmet efter fødslen.

I 16 ud af de 20 sager er der samvær med en eller flere af de biologiske forældre. Samværet varierer i hyppighed fra hver 14. dag til én gang om måneden – i en enkelt sag er der dog samvær hver uge. I varighed varierer samværet mellem 1-2 timer. I ti sager er det anført, at

¹² Der kunne angives mere end én årsag, hvorfor antallet af angivelser (48) sammenlagt er betydeligt højere end antallet af sager (20). Procentangivelserne i Figur 5.15 henviser til, hvor stor en andel af det samlede antal angivelser, som den enkelte angivne årsag udgjorde. I kolonnen yderst til højre er angivet hvor mange af de 20 sager, den pågældende årsag er angivet i.

samværet er støttet. I syv sager er det ikke tydeligt oplyst om og evt. hvordan samværet støttes. I en af sagerne foregår samværet med de to forældre på forskellig vis. Med den ene forælder er der samvær i halvanden time, mens der med den anden forælder er støttet samvær i en time. Det fremgår ikke af alle sager, hvor samværet foregår. I de sager, hvor der er oplysninger om dette, foregår samværet i fire tilfælde hos plejefamilien og i et enkelt tilfælde i kommunens samværslokaler. I et tilfælde fremgår det, at plejemor er til stede ved samværet. Samværet er afbrudt i en enkelt sag, og i en anden sag påtænker kommunen at lægge op til afbrudt samvær.

Tabel 5.1 – Oversigt over kommunale indsatser frem til henvendelsen

	Indsatser sorteret ud fra forekomst	Antal sager
1	Anbragt i plejefamilie	20
2	Støttet samvær	16
3	Anbragt på familieinstitution med forældre	2
	Babysimulatorforløb	2
	Anbragt hos flere plejefamilier	2
	Mor fulgt af familieambulatorium under graviditet	2
4	Anbragt på børneinstitution	1
	Indlagt i ISIS-forløb	1
	Forældre tilbudt samtaler i Familiehus	1
	Psykologisk behandling	1
	Forløb i Familiehus under graviditet	1
	Ambulant støtte til forældre	1
	Støtte i skolen	1
	Familiebehandling under graviditet med henblik på at udvikle forældrekompetencer	1
	Mor indlagt på afvænningscenter op til fødslen	1
	Mor-barn-ophold hos plejefamilie	1

Det fremgår af sagsmaterialet, at plejefamilien i tre sager ønsker at adoptere barnet. I to sager ønsker plejefamilien ikke at adoptere – i det ene tilfælde angives, at plejefamilien ser barnet som deres eget, men ikke ønsker at miste aflønning. I de resterende sager er det ikke oplyst, om plejefamilien ønsker at adoptere.¹³

5.4 Henvendelser og henvendelsesgrundlag

De 20 henvendelser vedrørende sager om eventuel adoption uden samtykke er oprettet hos VISO i perioden fra april 2016 til december 2017. Syv af sagerne blev oprettet i VISOs journalsystem i 2016 og resten i 2017.

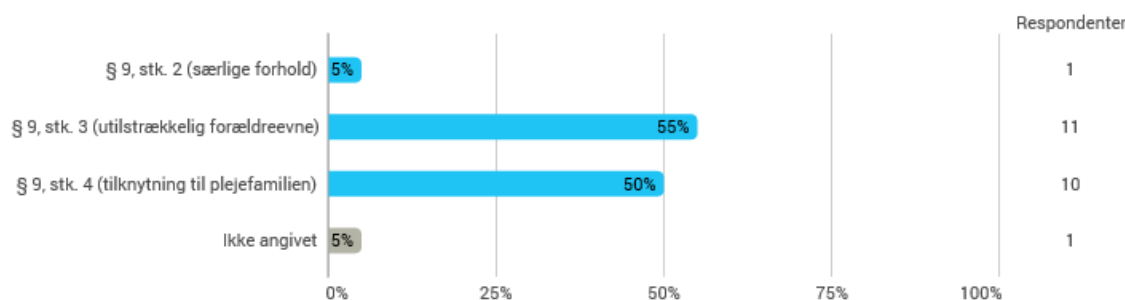
Henvender er i langt de fleste tilfælde en socialrådgiver ansat i en familieafdelingen eller en børn og unge-afdeling. I enkelte tilfælde har henvender dog titel af fagspecialist eller

¹³ Dette skal holdes op imod nedenstående opgørelse over, hvilke bestemmelser i adoptionsloven, kommunen forventer at indstille efter. Plejefamiliens ønsker om adoption er som hovedregel kun relevant i de sager, hvor kommunen påtænker at indstille til adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4. I nærværende journalanalyse er det tilfældet i ti sager.

adoptionsrådgiver. I to tilfælde er der desuden to henvendere på en sag – henholdsvis en socialrådgiver sammen med en fagspecialist og en socialrådgiver sammen med en teamleder.

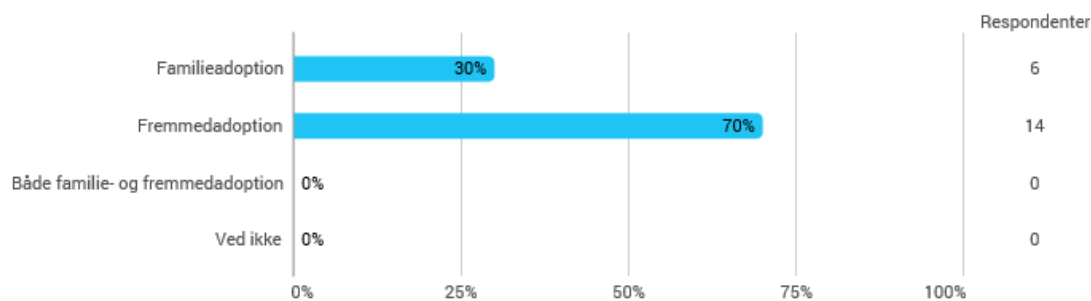
Figur 5.16 viser, at det i næsten lige mange tilfælde er adoptionslovens § 9, stk. 3 henholdsvis stk. 4, der er det forventede lovgivningsmæssige grundlag for kommunernes overvejelse om at indstille til adoption uden samtykke. Kun i en enkelt sag er der henvist til særlige forhold efter adoptionslovens § 9, stk. 2. I én sag er det forventede lovgivningsgrundlag ikke tydeligt angivet i materialet.¹⁴

Figur 5.16 – Bestemmelse i adoptionsloven som forventet grundlag for adoption uden samtykke

I 14 ud af de 20 sager overvejer kommunen fremmedadoption, viser Figur 5.17. Kun i seks sager overvejes familieadoption. Begrebet familieadoption dækker i denne sammenhæng over en situation, hvor en plejefamilie adopterer et barn, som har boet i familien mere end tre år.¹⁵

Figur 5.17 – Adoptionsform under overvejelse i forbindelse med henvendelsen

Det fremgår af oversigten i Figur 5.18 nedenfor, at dokumentationsmaterialet, som kommunen har sendt til VISO, i 19 ud af 20 sager omfatter en børnefaglig undersøgelse. Ligeledes er der i et stort antal tilfælde – 15 sager – medsendt en forældreevneundersøgelse.

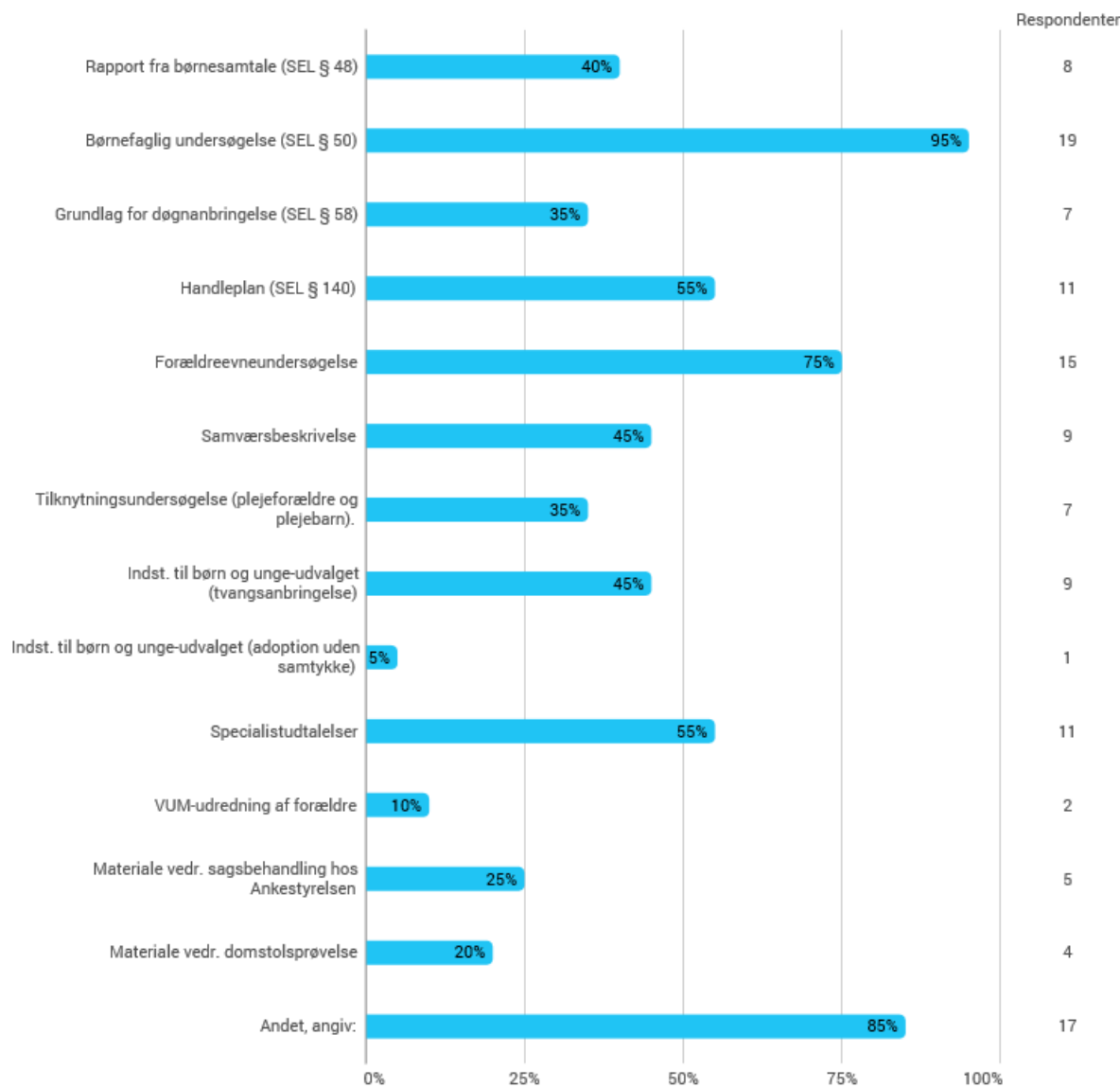
I lidt over halvdelen af sagerne indgår der desuden en specialistudtalelse, og det samme gælder for § 140-handleplaner. I knapt halvdelen af sagerne omfatter materialet en eller flere

¹⁴ Som det fremgår af Figur 5.16 har enkelte kommuner oplyst mere end én lovbestemmelse i denne sammenhæng. Det er således ikke alle kommuner, der i deres henvendelse og på henvendelsestidspunktet er opmærksomme på, at man kun kan indstille en sag til adoption uden samtykke efter én bestemmelse.

¹⁵ Sammenholder man dette med ovenstående tal vedrørende påtænkt indstillingsparagraf, viser det en diskrepans mellem påtænkt indstillingsgrundlag og den heraf følgende praksis. Det følger eksempelvis, at en indstilling efter adoptionslovens § 9, stk. 3 som hovedregel vil gennemføres som en fremmedadoption, hvor barnet matches af Adoptionsnævnet med allerede godkendte adoptanter. En indstilling efter adoptionslovens § 9, stk. 4 vil altid gennemføres som en familieadoption, hvor den pågældende plejefamilie ikke skal godkendes som adoptanter. Forskellen mellem kommunernes påtænkte indstillingsgrundlag og typen af påtænkt adoptionsform må forstås ud fra kommunernes manglende kendskab til gældende regler og praksis.

Samværsbeskrivelser og en indstilling til børn- og ungeudvalget vedrørende tvangsanbringelsen. I lidt færre tilfælde er der lavet rapport fra en børnesamtale. I ca. en tredjedel af sagerne foreligger der en undersøgelse af tilknytningen mellem plejeforældre og plejebarn samt en beskrivelse af grundlaget for døgnanbringelse.

Figur 5.18 – Dokumentationsmateriale medsendt henvendelsen

I næsten alle sager medsendes også andet dokumentationsmateriale til VISO. Omfanget af dette materiale varierer meget fra sag til sag. I nogle tilfælde medsendes op til otte forskellige former for andet dokumentationsmateriale, mens der i andre sager kun vedlægges et enkelt dokument eller slet intet yderligere materiale. Den hyppigst forekommende form for supplerende dokumentationsmateriale er status fra plejefamilien. Dette forekommer i otte sager. Status fra dagpleje/børnehave og journalrapport af sagen foreligger i seks sager, mens status fra familieplejekonsulent og statusbeskrivelser af forældre foreligger i fem sager. Materiale fra jobcenter eller beskæftigelsesafdeling er medsendt i tre sager. Underretning til kommunen om graviditet er ligeledes medsendt i tre sager. I et par sager er der medsendt en indstilling til børn og unge-udvalget, fødselsjournal, rapport fra babystimulatorforløb, samværsafgørelse samt korrespondance mellem kommune og forældre/advokat. Herudover er der en række andre former for dokumenter, som hver kun er medsendt i en enkelt sag.

Kommunerne ønsker i langt de fleste tilfælde hjælp fra VISO til at afklare, om sagen er egnet til adoption uden samtykke. Herunder er der forskellige varianter, hvor nogle ønsker sparring til vurderingen af, hvad der er bedst for barnet og forældrene, mens andre ønsker vejledning til, hvordan dokumentationskrav opfyldes, herunder kvalificering af dokumentation. Flere kommuner ønsker også vejledning til de processuelle skridt i sagsbehandlingen. Det angivne rådgivningsbehov er generelt formuleret kortfattet og forholdsvis vagt i henvendelseskemaerne. Dette hænger nok især sammen med, at videns- og erfaringsniveauet på området stadig er beskedent i de fleste kommuner (jf. afsnit 3.3 ovenfor).

5.5 Rådgivningsforløbet

VISOs rådgivning ydes typisk i form af et enkelt møde af to timers varighed.¹⁶

Rådgivningsmøderne har i gennemsnit fundet sted 64 dage efter sagsoprettelsen hos VISO. Dette tal dækker over en variation fra 35 til 111 dage. Data for tidspunktet for rådgivningsmødet er opgjort ud fra antallet af børn – det vil sige 24 – og i sager om 18 børn har rådgivningsmødet fundet sted på et tidspunkt, der ligger under gennemsnittet på 64 dage. For tre fjerdedele af børnene har rådgivningsmødet således fundet sted inden for ca. to måneder efter sagsoprettelsen. I den sidste fjerdedel af tilfældene er rådgivningsmødet afholdt ca. tre måneder efter sagsoprettelsen. Det skal nævnes, at sagens oprettelse og rådgivningsmødet var adskilt af en sommerferie i tre af de fem tilfælde, hvor der var tre måneder eller derover mellem de to datoer. Medvirkende faktorer til forsinkelse af møderne i de to resterende sager var kommunens aflysning af det først berammede møde og VISOs behov for, at kommunen indhentede og fremsendte supplerende sagsmateriale.

Deltagere i rådgivningsmøderne

Som minimum deltog to personer fra kommunen på møderne. Deltagerne var typisk den henvendende socialrådgiver samt en faglig koordinator eller faglig leder/teamleder – i nogle tilfælde en afdelingsleder. Der deltog i visse tilfælde også en faglig konsulent/fagspecialist og/eller familiekonsulent/familieplejekonsulent. I fire tilfælde var der en jurist fra kommunen med til mødet. I de gennemgåede sager har der højst været otte personer fra kommunen med på mødet. I tilfældet med otte deltagere var deres funktioner fordelt som følger: en psykolog, to døgnrådgivere og afdelingsledere samt en tredje afdelingsleder, to familierådgivere, en jurist og en familieplejekonsulent. Fra VISO deltog en VISO-specialist, som er psykolog, samt en socialfaglig VISO-konsulent. I et par tilfælde har der deltaget en eller to ekstra VISO-specialister med enten psykolog- eller socialfaglig baggrund med henblik på oplæring i forhold til rådgivningsopgaven.

Rådgivningens indhold

Tabel 5.2 præsenterer de mest centrale rådgivningstemaer i stikordsform. Et særlig centralt tema er dokumentationskrav i sager om adoption uden samtykke. Rådgivningen kan eksempelvis handle om vejledning i, hvilke dokumentationskrav der følger med de forskellige bestemmelser i adoptionsloven. I nogle tilfælde anbefaler VISO, at der gennemføres supplerende undersøgelser, som endnu ikke er blevet foretaget, eller at eksisterende undersøgelser foretages igen i en grundigere form. Det kan fx være forældreevneundersøgelser, hvor særligt prognosevurderingen er i fokus. VISO kan desuden anbefale, at kommunen indsamler oplysninger om forældres tidligere liv med henblik på at kunne dokumentere historikken og et eventuelt mønster. Det kan

¹⁶ Kun i et enkelt af de 20 rådgivningsforløb udvalgt i denne sammenhæng blev der afholdt et supplerende møde.

tillige dreje sig om at indhente barnets perspektiv, hvis barnet har en alder, hvor det er relevant. Endelig kan rådgivning om dokumentationskrav også handle om, hvorvidt der er behov for at undersøge og begrunde, hvorvidt det også vil være relevant at overveje adoption i relation til eventuelle søskende.

Tabel 5.2 – Centrale rådgivningstemaer

Forhold som VISO rådgiver kommunerne om	
1	Dokumentationskrav i sager om adoption uden samtykke <ul style="list-style-type: none">I.a Krav i henhold til de forskellige bestemmelser i adoptionslovenI.b Krav til forældreevneundersøgelse og prognosevurderingI.c Dokumentation af mønster i forældres adfærdI.d Dokumentation af barnets perspektiv og barnets holdning til adoptionI.e Opmærksomhed på søskende
2	Sagsprocessen og de forskellige aktører
3	Barnets adopterbarhed
4	Plejefamiliens rolle
5	Støtte til de biologiske forældre
6	Håndtering af adoption i plejefamilier med andre plejebørn
7	Juridiske forhold, evt. henvisning til Ankestyrelsen og Statsforvaltningen

Som det fremgår af oversigten, omhandler rådgivningen også ofte sagsprocessen, herunder hvilke forhold kommunen skal være opmærksom på. Det kan fx være vejledning i, hvem der har ansvaret for at beskikke advokater i forskellige dele af processen eller hvilke aktører, der behandler en sag om adoption uden samtykke, og i hvilken rækkefølge. Den kan også handle om kommunens opgaver og ansvar i hele sagens forløb, herunder at sagen skal behandles som en almindelig anbringelsessag sideløbende med behandlingen af adoptionsspørgsmålet.

Et yderligere rådgivningstema er barnets adopterbarhed – dvs. vurderingen af, om barnet eksempelvis er for skadet til at kunne blive adopteret. Det kan også være andre forhold, der spiller ind såsom sygdom eller fysiske lidelser, herunder barnets dispositioner og arvelighed i forhold til de biologiske forældre. Derudover kan rådgivningen indeholde afklaring af plejefamiliens rolle i sager efter de forskellige adoptionsbestemmelser eller vejledning til, hvordan plejefamilien kan håndtere en eventuel adoption, hvis der også er andre plejebørn i familien. Plejefamiliens rolle kan fx dreje sig om deltagelse i samvær og hensigtsmæssigheden heraf. Rådgivningen kan også handle om, hvordan kommunen kan støtte de biologiske forældre. Det kan fx handle om støtte til at udvikle forældreevnen.

I de sager, hvor VISO henviser til Ankestyrelsen eller Statsforvaltningen, kan det fx dreje sig om vanskeligheder ved at få fastslået faderskab eller problemer med at komme i kontakt med en af forældrene. Det kan også handle om føromtalte vurdering af barnets adopterbarhed, hvor Adoptionsnævnet i Ankestyrelsen er en relevant sparringspartner for kommunen.

For at illustrere indholdet i VISOs rådgivning er der i Tabel 5.3 angivet forskellige eksempler på, hvad rådgivningen fx har handlet om inden for de forskellige temaer i Tabel 5.2. Eksemplerne er alle hentet i VISOs opsamlende notater i de enkelte forløb.

Tabel 5.3 – Eksempler på VISOs rådgivning opdelt efter tema

Temaer	Eksempler hentet i VISOs opsamlende notater
I. Dokumentationskrav	
I.a Krav i henhold til de forskellige bestemmelser i adoptionsloven	<p>"VISO anfører, at såfremt kommunen vælger at lægge sagen op efter adoptionslovens § 9, stk. 4, bør der foretages en tilknytningsundersøgelse både i forhold til plejefamilien og til de biologiske forældre. I forhold til de biologiske forældre er der brug for observationer af barnets samvær med både mor og far."</p> <p>"Kommunen ønsker faglig sparring fra VISO, idet man påtænker at bruge muligheden i loven for bortadoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 4 i ovennævnte sag. Der spørges, om det også er nødvendigt at få foretaget en fornyet forældreevneundersøgelse, såfremt sagen lægges op efter denne bestemmelse. VISO tilkendegiver, at ved brug af denne bestemmelse er det ikke nødvendigt, at forældreevnen undersøges."</p> <p>"VISO orienterer om, at plejeforældrene skal beskrives i sagsmaterialet, selv om de ikke skal godkendes efter adoptionsloven, når sagen lægges op efter adoptionslovens § 9, stk. 4. Kommunen skal blandt andet, jf. vejledning til loven, vurdere, om plejeforældrenes eventuelt beskyttende adfærd over for barnet i forhold til forældrene har medført en særlig – men ikke naturlig – tilknytning mellem dem og barnet."</p>
I.b Krav til forældreevneundersøgelse og prognosevurdering	<p>"VISO påpeger, at forældreevneundersøgelsens kognitive profil af mor er tvetydig og muligvis fejlbehæftet. Det vil derfor være en fordel, hvis mor kunne blive undersøgt ift. sine kognitive evner og eksekutive funktioner, således at man frembringer et klart og entydigt billede af mors evner. Vigtigheden af dette hænger sammen med vurderingen af mors udviklingspotentialer. Noget meget centralt i vurdering af forældreevne er evnen til mentalisering, og i forældreevneundersøgelsen anføres vurderinger lavet ud fra interview med inspiration fra AAI og AAP. Det kan anbefales, at man får undersøgt mors mentaliseringsevne med en af de anerkendte metoder, ikke blot med inspiration, men med en konkret testopgørelse."</p> <p>"I forhold til den eksisterende forældrekompetenceundersøgelse anfører VISO, at den rummer mange gode redegørelser og pointer. I sin nuværende form mangler den dog bl.a. en belysning og vurdering af prognosen med henblik på at kunne sandsynliggøre, at forældreevnen er varigt nedsat. Dette er særligt væsentligt, idet mor er meget ung, og det er hendes første barn."</p> <p>"Endvidere foreslås det at finde oplysninger fra begge forældres pensionssager, da der her kan ligge flere detaljerede beskrivelser af deres vanskeligheder. Hvis der eksisterer anamnesticke oplysninger fra forældrenes opvækst, vil det også være værdifuldt. Endvidere bør de nuværende samværsbeskrivelser sammenholdes med fundene i forældrekompetenceundersøgelserne."</p> <p>"Hvis moren fastholder, at hun ikke ønsker at medvirke i en forældreevneundersøgelse, må undersøgelsen foretages ud fra de foreliggende oplysninger."</p>
I.c Dokumentation af mønstre i forældres adfærd	<p>"Endvidere vil det være en god ide at finde tidligere oplysninger og eventuelle undersøgelser frem i forhold til mor til brug for anamnesen, da hun meget vel selv kan have været udsat for grader af omsorgssvigt. Det er vigtigt at få mønstret i morens funktionsniveau og adfærd frem."</p> <p>"Endvidere kan den børnefaglige undersøgelse yderligere beskrive, hvad det er for mønstre hos forældrene, som er gennemgående, og som vidner om konsekvenserne af deres nedsatte begavelse. VISO påpeger vigtigheden i at få beskrevet al den viden sagsbehandler og andre fagpersoner har om forældrene ved opdateringen af den børnefaglige undersøgelse. Det er vigtigt, at forældrenes mønstre ekspliciteres og eksemplificeres."</p>
I.d Dokumentation af barnets perspektiv	<p>"VISO påpeger, at det er vigtigt at tale med barnet om adoptionsspørgsmålet. Hun har en alder, hvor hun også vil kunne indkaldes til samtale i Statsforvaltningen, hvis de vurderer hende moden dertil. Generelt tillægges børnenes egen stemme og holdning stor værdi i denne type sager. Kommunens opgave er at sikre, at barnets stemme og holdning fremgår"</p>

	tydeligt i sagens akter."
1. e Opmærksomhed på søskende	<p>"VISO lægger op til en drøftelse af forskellige scenarier for adoption uden samtykke i forhold til de tre børn. Er det kun pigen, som bør bortadopter, ifølge kommunen, eller kunne adoption også være relevant for hendes brødre eller bare en af dem."</p> <p>"På samme måde henledes opmærksomheden på det faktum, at barnet har halvsøskende i form af fars tvillingepiger, og at der skal tages stilling til dette forhold. Kommunen bør undersøge, om der er anledning til, at disse børn også bør overvejes i forhold til adoption."</p>
2. Sagsprocessen og de forskellige aktører	<p>"Far skal spørges om sin holdning til adoption – uagtet dennes del i forældremyndigheden. Den rette far skal selv møde op i Statsforvaltningen og give sit skriftlige samtykke til adoptionen, før samtykket er gyldigt. Hvis far samtykker til adoptionen, vil sagen behandles som en frivillig adoption i henhold til far og en adoption uden samtykke i henhold til mor. Faderskabet kan kun erklæres ukendt, hvis Statsforvaltningen træffer afgørelse herom."</p> <p>"Det er Adoptionsnævnet, der forestår matchning, og det er dem, som kan være behjælpelige med viden om og rådgivning i relation hertil."</p>
3. Barnets adopterbarhed	<p>"Endvidere drøftes den situation, hvor barnet eventuelt skulle have arvet sin mors syndrom. VISO anfører, at der skal meget til, før et barn vurderes ikke at være adopterbart. Det vil som udgangspunkt afhænge af, om der kan findes en relevant adoptivfamilie, der kan og vil imødekomme de udfordringer, et barn kan have. Her rådgives i øvrigt til at drøfte dette med Adoptionsnævnet."</p> <p>"Det drøftes, hvorvidt børnene har så store udfordringer, at de kan vurderes 'ikke adopterbare'. VISO anbefaler kommunen at rette henvendelse til Adoptionsnævnet for videre drøftelse heraf."</p>
4. Plejefamiliens rolle	<p>"Kommunen er i tvivl om, hvorvidt det vil være mest hensigtsmæssigt, at plejemor ikke deltager i samværet for at få et billede af, hvad de biologiske forældre kan. Da der er tale om et lille barn, anbefaler VISO, at plejemor deltager i samværet. VISO oplyser, at det er muligt at observere samspillet, selv om plejemor er til stede."</p>
5. Støtte til de biologiske forældre	<p>"VISO gør opmærksom på, at der i tidligere nævnte vejledning lægges vægt på, at forældre har modtaget relevant støtte, vejledning og behandling. Det kunne være et opmærksomhedspunkt ift. mor fremadrettet at overveje, om der bør ydes støtte, der ligger ud over § 54-støtte med henblik på at forsøge at udvikle hendes forældreevne. Støtten bør i så fald tilbydes systematisk og med relevant opfølgning, så kommunen får mulighed for at dokumentere mors udviklingspotentiale."</p> <p>"Det bør også fremgå tydeligt, hvilke foranstaltninger der har været forsøgt etableret for disse forældre gennem årene, og hvordan de har reageret på disse."</p>
6. Håndtering af adoption i plejefamilie med andre plejebørn	<p>"VISO spørger til plejefamiliens andet plejebarn på fem år, herunder relationen mellem barnet og plejemor. Kommunens vejledes om at have drøftelser med plejefamilien i forhold til, hvordan de kan håndtere en adoption af barnet. Der tænkes på drøftelser af, hvordan de taler med familiens andre børn herom; hvordan de håndterer det at adoptere ét plejebarn, men ikke det andet; samt andre relevante refleksioner og drøftelser, der kan opstå i forbindelse med en adoption af barnet."</p>
7. Juridiske forhold, evt. henvisning til Ankestyrelsen og Statsforvaltningen	<p>"Kommunen anbefales at forsøge at indhente akter og sagsoplysninger fra andre kommuner, som har kendskab til familien. Sagsbehandler har tidligere forsøgt uden held, og det anbefales at tage kontakt til Statsforvaltningen og høre, om de kan være behjælpelige med gode råd til indsamling af supplerende materiale. Der rådgives generelt til at bruge Ankestyrelsen i den løbende proces."</p> <p>"Der rådgives desuden om muligheden for at kontakte Statsforvaltningen og drøfte, hvordan deres procedure er, når de oplever vanskeligheder ved at finde eller komme i kontakt med forældre."</p>

Anbefalinger fra VISO

De afsluttende anbefalinger i rådgivningen er i langt de fleste tilfælde, at kommunen kan kontakte VISO frem til, at sagen er behandlet i børn og unge-udvalget. Således viser Tabel 5.4, at det indgår i de afsluttende anbefalinger i 18 sager. Den næsthøypigste anbefaling er en henvisning til at gøre brug af Ankestyrelsen i den løbende proces – dette er anbefalet i seks sager. I tre sager henviser VISO til Statsforvaltningen. I et par sager anbefaler VISO, at det undersøges, om søskende også vil have bedst af at blive bortadopteret. De resterende afsluttende anbefalinger handler bl.a. om yderligere dokumentation eller undersøgelser, som bør foretages.

Tabel 5.4 - Afsluttende anbefalinger fra VISO

Afsluttende anbefalinger sorteret ud fra forekomst	Forekomst
1 At kommunen løbende kan kontakte VISO, indtil sagen er behandlet i børn og unge-udvalget	18
2 At kommunen gør brug af Ankestyrelsen i den løbende proces	6
3 At kommunen kontakter Statsforvaltningen	3
4 At det undersøges, om det vil være bedst også at bortadoptere søskende	2
5 At få lavet en børnepsykologisk undersøgelse	1
At få lavet en tilknytningsundersøgelse af barn og plejeforældre	1
At sagen indsendes til VISO med fornyet dokumentation	1
At der i det videre arbejde med sagen holdes fokus på barnets tarv	1
At der ved adoption skal være forsøgt at opnå samtykke fra begge forældre	1
At der foretages en forældrekompetenceundersøgelse	1
At der forsøges at indhente tidligere information om forældre	1
At kommunen søger at indhente sagsakter og oplysninger fra familiens tidligere kommuner	1
At kommunen kontakter Adoptionsnævnet ved tvivl om adopterbarhed	1
At kommunen prioriterer inddragelse af barnet	1
At der ydes vejledning til plejeforældrene som mulige adoptanter	1
At dokumentationsgrundlaget styrkes	1
At kommunen overvejer om plejeforældres adfærd har medført en ikke naturlig tilknytning	1
At kommunen vægter beskrivelser af søskende i en indstilling	1

5.6 Afsluttende status og eventuelt opfølgende dialog

Efter rådgivningsmødet kan kommunen henvende sig til VISO, hvis der er behov for yderligere rådgivning. Der sker således ikke en aktiv opfølgning fra VISOs side, og kommunen bliver heller ikke bedt om at holde VISO orienteret om den videre udvikling i sagen. VISO har derfor ikke oplysninger om sagens udvikling, medmindre kommunen henvender sig igen. I hovedrapportens afsnit 3.3 gives dog en kort status på de enkelte sager indhentet i forbindelse med interview med kommunerne.

Sagens stilling ved afslutningen af rådgivningsforløbet fremgår i halvdelen af sagerne ikke af journalmaterialet. I tre sager er sagens status, at der på forskellig vis er samtykke eller optræk til samtykke fra en af eller begge forældrene. I to sager er barnet blevet født og anbragt – i én af sagerne har den biologiske mor klaget over anbringelsen. I tre sager er status, at kommunen

agter at gå videre med sagen med henblik på adoption uden samtykke. I en enkelt sag er den afsluttende status, at kommunen går videre med at få foretaget supplerende undersøgelser.

I 12 ud af de 20 sager er der ifølge journalmaterialet ingen opfølgende dialog i sagen. I flere tilfælde har VISO – enten konsulent eller specialist – ydet telefonisk sparring til den eksterne psykolog, som skal foretage en supplerende undersøgelse. Der er dog også et eksempel på, at en kommune efterspørger rådgivning fra VISO til den biologiske mors støtteperson – her henviser VISO i stedet til Statsforvaltningen eller Ankestyrelsen. I et tilfælde efterspørger kommunen, at VISO anbefaler en psykolog, som skal udføre en ny forældreevneundersøgelse. Her henviser VISO til nabokommunen, da VISO ikke kan pege på en bestemt psykolog.

Den opfølgende dialog foregår enten via mail eller telefon. I et enkelt tilfælde aftales et nyt rådgivende møde, hvorefter det aftales, at kommunen har mulighed for at indsende indstillingen til kommentering, inden sagen lægges op, hvilket kommunen senere gør pr. mail.

6 APPENDIKS: INTERVIEWGUIDER M.M.

I dette appendiks gengiver vi følgende materialer, som har været anvendt i forbindelse med dataindsamlingen til undersøgelsen:

- Bilag 1: Registreringsramme til journalgennemgang
- Bilag 2: Guide til telefoninterview om enkeltsagsrådgivning
- Bilag 3: Eksempel på guide til fokusgruppeinterview om enkeltsagsrådgivning*
- Bilag 4: Guide til telefoninterview om temadagsforløb
- Bilag 5: Eksempel på guide til fokusgruppeinterview om temadagsforløb*
- Bilag 6: Guide til telefoninterview med kommuner, der foreløbig ikke har benyttet VISOs rådgivningstilbud.

* = Interviewguiderne til fokusgruppeinterview blev i et vist omfang skræddersyet til den enkelte kommune på baggrund af indholdet i de forudgående telefoninterview. De gengivne guider er således eksempler fra to forskellige kommuner.

BILAG 1 - REGISTRERINGSRAMME

BASISOPLYSNINGER

Oplysninger om barnet

1. Er barnet født på tidspunktet for henvendelsen?
- Ja/nej

Hvis nej til sp. 1:

2. Hvor lang tid er der til forventet termin?
- [Uger]
 - Ved ikke

3. Hvad er barnets køn?
- Pige/dreng
 - Ved ikke

Hvis ja til sp. 1:

4. Hvad er barnets fødselsdato?
- [Dato]

5. Hvad er barnets køn?
- Pige/dreng

6. Hvor har barnet bopæl på tidspunktet for henvendelsen?
- I hjemmet (hos forældremyndighedshaver/-havere)
 - Hos plejefamilie
 - På mor-barn-institution/observationshjem
 - På døgnanbringelsessted i øvrigt
 - Andet [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]
 - Ved ikke

*Hvis der **ikke** svares "I hjemmet" på sp. 6:*

7. Er barnet døgnanbragt uden forældremyndighedshavers samtykke?
- Ja/nej
 - Ved ikke
 - Ikke relevant

8. Har barnet været genstand for en eller flere forudgående døgnanbringelser?
- Ja/nej
 - Ved ikke

Hvis ja til sp. 8:

9. Hvor mange forskellige forudgående døgnanbringelser er der tale om?
- [Antal]
 - Ved ikke

10. Hvad var første forudgående døgnanbringelses art?
- Hos plejefamilie
 - På mor-barn-institution/observationshjem
 - Andet [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]
 - Ved ikke

11. Skete første forudgående døgnanbringelse med samtykke fra biologiske forældre?
- Ja/nej
 - Ved ikke

[Osv. med anden, tredje... forudgående anbringelse afhængig af svar på spørgsmål 9.]

Oplysninger om barnets biologiske forældre

12. Hvem har forældremyndighed i forhold til barnet?

- Delt mellem de biologiske forældre
- Den biologiske far
- Den biologiske mor
- Andet [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]
- Ved ikke

13. Hvad er barnets biologiske mors fødselsdato?

- [Dato]
- Ved ikke

14. Hvad var barnets biologiske mors bopælsforhold på tidspunktet for henvendelsen?

- Samboende med barnets biologiske far
- Samboende med anden partner
- Bor alene
- Andet [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]
- Ved ikke

15. Er faderskab fastsat?

- Ja/nej
- Ved ikke

Hvis ja til sp. 15:

16. Hvad er barnets biologiske fars fødselsdato?

- [Dato]
- Ved ikke

17. Hvad var barnets biologiske fars bopælsforhold på tidspunktet for henvendelsen?

- Samboende med barnets biologiske mor
- Samboende med anden partner
- Bor alene
- Andet [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]
- Ved ikke

18. Hvilke forhold hos barnets biologiske forældre angives som betydningsfulde i forhold til overvejelse om adoption uden samtykke? (sæt evt. flere kryds)

- Psykisk lidelse
- Psykisk lidelse kombineret med misbrug
- Misbrug
- Mental retardering
- Mangelfuld forældreevne
- Andet [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]
- Ved ikke

Oplysninger om barnets biologiske søskende

19. Har barnet en eller flere biologiske halv- eller helsøskende?

- Ja/nej
- Ved ikke

Hvis ja til sp. 19:

20. Hvor mange biologiske halv- eller helsøskende har barnet?

- [Antal]
- Ved ikke

21. Hvad er første biologiske halv- eller helsøskendes fødselsdato?

- [Dato]
- Endnu ufødt på tidspunktet for henvendelsen
- Ved ikke

22. Hvad er første biologiske halv- eller helsøskendes køn?

- Pige/dreng
- Ved ikke

23. Hvilke biologiske forældre har barnet, sagen vedrører, og første biologiske halv- eller helsøskende til fælles?

- Begge forældre
- Mor
- Far
- Ved ikke

24. Var første biologiske halv- eller helsøskende døgnanbragt på tidspunktet for henvendelsen?

- Ja/nej
- Ved ikke

Hvis ja til sp. 24:

25. Er døgnanbringelsen sket med samtykke fra biologiske forældre?

- Ja/nej
- Ved ikke

26. Har første biologiske halv- eller helsøskende tidligere været døgnanbragt?

- Ja/nej
- Ved ikke

Hvis ja til sp. 26:

27. Har første biologiske halv- eller helsøskende tidligere været døgnanbragt uden samtykke fra biologiske forældre?

- Ja/nej
- Ved ikke

[Osv. med anden, tredje... søskende afhængig af svar på spørgsmål 20.]

Øvrige oplysninger

28. Hvad er datoen for VISO's oprettelse af sagen (journalnotat)?

- [Dato]

29. Hvad er navnet på henvendelseskommunen?

- [Kommuneliste]

30. Hvad er henvenders stillingsbetegnelse og organisatoriske placering (evt. flere henvendere)?

- [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]
- Ved ikke

31. Hvilken bestemmelse i adoptionsloven angives i henvendelsen som grundlag for overvejelsen om adoption uden samtykke? (sæt evt. flere kryds)

- § 9, stk. 2 (særlige forhold)
- § 9, stk. 3 (utilstrækkelig forældreevne)
- § 9, stk. 4 (plejefamilieadoption)
- Ikke angivet

32. Hvilken adoptionsform er under overvejelse i forbindelse med henvendelsen?

- Familieadoption
- Fremmedadoption
- Både familie- og fremmedadoption
- Ved ikke

33. Hvilket dokumentationsmateriale som baggrund for henvendelsen indgår i VISO-journalen? (sæt evt. flere kryds)

- Rapport fra børnesamtale (SEL § 48)
- Børnefaglig undersøgelse (SEL § 50)

- Grundlag for døgnanbringelse (SEL § 58)
- Handleplan (SEL § 140)
- Forældreevneundersøgelse
- Kommunens forældreevnevurdering
- Prognosevurdering
- Samværsbeskrivelse
- Tilknytningsundersøgelse (plejeforældre og plejebarn)
- Indst. til børn og unge-udvalget (tvangsanbringelse)
- Indst. til børn og unge-udvalget (adoption uden samtykke)
- Specialistudtalelser
- VUM-udredning af forældre
- Materiale vedr. sagsbehandling hos Ankestyrelsen
- Materiale vedr. domstolsprøvelse
- Andet [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]

Hvis kryds i feltet "Specialistudtalelser" i sp. 33:

34. Hvilke typer udtalelser er der tale om (nævn alle)?
- [Fritekst med henblik på kvantitativ rekodning]

35. Hvad er datoen for rådgivningsmødet?
- [dato]

36. Hvad er datoen for VISO's afslutning af rådgivningsforløbet (journalnotat)?
- [dato]

DET KOMMUNALE FORLØB OG SELVE HENVENDELSEN

Hvilke væsentlige forudgående indsatser har været iværksat i forhold til barnet og familien?

[Fritekst]

Hvad er sagens stilling på henvendelsestidspunktet?

[Fritekst]

Hvad ønskes der konkret hjælp til?

[Fritekst]

VISITATION

Hvem deltager i den afklarende, indledende dialog?

[Fritekst]

Hvad aftales i den afklarende dialog?

[Fritekst]

RÅDGIVNINGSFORLØBET

Hvem får rådgivning (ledelse, faggrupper)? Hvem yder rådgivningen?

[Fritekst]

Hvad rådgives der om? Giv eksempler.

[Fritekst]

VISO-FORLØBETS AFSLUTNING

Hvad er sagens stilling ved udgangen af rådgivningsforløbet?

[Fritekst]

Hvad anbefales der afslutningsvist fra VISO-specialisten (opsamlingsnotat)?

[Fritekst]

Hvad er form og indhold af en eventuel opfølgende dialog og rådgivning?

[Fritekst]

BILAG 2 – TELEFONINTERVIEW – ENKELTSAGSFORLØB

Introduktion

[Tidsramme: 4 min.]

Forsknings- og konsulenthuset DEFACTUM gennemfører aktuelt en undersøgelse for Socialstyrelsen med fokus på VISO's rådgivningstilbud vedrørende adoption uden samtykke fra de biologiske forældre. Vi afdækker i den forbindelse bl.a. erfaringerne med VISO-rådgivning foranlediget af konkrete kommunale sagsforløb. Formålet er især at skabe et vidensgrundlag for den videre udvikling af rådgivningen.

Vi retter således henvendelse til repræsentanter for en del af de kommuner, som har modtaget enkeltsagsrådgivning på området, med henblik på erfaringsopsamling.

Interviewmaterialet behandles og anvendes helt fortroligt af DEFACTUM, og henvisninger til konkrete svar vil være anonyme i afrapporteringen. Du vil efterfølgende få interviewudskriften til gennemsyn og godkendelse. Interviewet vil maksimalt tage 45 minutter.

Vil du hjælpe os ved at give et interview med dette udgangspunkt?

[Hvis ja:] Jeg vil nu starte en lydoptager. Er du indforstået med dette?

[START OPTAGELSE]

TEMA 1: Selve rådgivningsforløbet

[Tidsramme: 15 min. – total: 19 min.]

- ▶ Hvad var på forhånd jeres forventninger til VISO-enkeltsagsrådgivningen?
- ▶ Blev jeres forventninger indfriet?
- ▶ Hvad er der i hovedtræk sket i sagen siden rådgivningsmødet?
- ▶ Hvad har enkeltsagsrådgivningen betydet i forhold til forløbet af den konkrete sag?
 - Øget tydelighed i forhold til næste sagsskridt?
 - Øget tydelighed i forhold til kravene til dokumentationsgrundlaget?
 - Øget viden om adgang til yderligere specialistvejledning og -sparring?
- ▶ Hvad har enkeltsagsrådgivningen mere generelt givet anledning til hos jer efterfølgende?
 - Gennemgang og evt. revurdering af aktive sager?
 - Opdatering af praksis (især i lyset af SEL § 68 d)?
 - Generelt tidligere konkret vurdering af adoptionsmulighed i børnesager?
- ▶ Har rådgivningsforløbet efter din vurdering samlet set styrket jeres kommunes forudsætninger for at arbejde med sagsforløb vedrørende adoption uden samtykke?
 - Styrket faktuel viden om sagsgangens elementer?
 - Styrket skriftliggørelse af "tavs viden"?
 - Øget kvalitet i (bestilling af) psykologfaglige undersøgelser?
 - Styrket organisatorisk ramme om og struktur i sagsarbejdet?
 - Styrket kollegialt samarbejde om sagsforløb?

TEMA 2: Udviklingsperspektiver

[Tidsramme: 8 min. – total: 27 min.]

- ▶ Kan du pege på andre, måske mere perspektivrige rådgivningsformer og -tilgange end de faktisk valgte i forbindelse med det konkrete forløb?

Intro: VISO tilbyder kommuner m.fl. gratis rådgivning i de særlige tilfælde, hvor kravene til den socialfaglige og øvrige specialiste ekspertise ligger ud over det, der kan forventes at være til rådighed i de kommunale forvaltninger og tilbud. Rådgivningen er vejledende og kvalificerende. VISO-rådgiverne peger ikke på fx bestemte indsatser eller sagsbehandlingskridt.

- ▶ Hvis I kunne efterspørge yderligere rådgivning fra VISO inden for de gældende lovgivningsmæssige rammer, hvad skulle den så bestå i?
- ▶ Hvis I helt frit kunne efterspørge yderligere ekstern rådgivning på området, hvad skulle den så bestå i?

TEMA 3: Organisatorisk og personligt erfaringsgrundlag

[Tidsramme: 9 min. – total: 36 min.]

- ▶ Kan du kort beskrive jeres kommunes erfaring med at trække på VISO-rådgivning på børne- og ungeområdet bredt betragtet?
- ▶ Kan du kort beskrive jeres kommunes erfaring med sagsforløb vedrørende adoption uden samtykke?
 - Hvor mange sagsforløb har I haft?
 - Hvad har I gjort af positive eller evt. mindre positive erfaringer i den forbindelse?
- ▶ Vil du kort beskrive din personlige erfaring med denne type sagsforløb?
 - Hvor mange forløb har du haft en rolle i?
 - Hvis mere end ét, hvad var karakteren af forløbene helt kort?
 - Hvad har din rolle været i de enkelte sagsforløb?
- ▶ Hvad er den største barriere eller udfordring, du har oplevet i det konkrete sagsforløb, som VISO-rådgivningen vedrørte?

TEMA 4: Konteksten

[Tidsramme: 7 min. – total: 43 min.]

- ▶ Hvordan oplever du generelt, at grundholdningen er til adoption uden samtykke i jeres kommune?
 - På det politiske niveau?
 - I den administrative ledelse?
- ▶ Hvordan vil du beskrive de faglige og organisatoriske rammer for arbejdet med denne type sagsforløb i jeres kommune?
 - Hvordan oplever du generelt den organisatoriske understøttelse af sagsarbejdet i kommunen?
 - Hvordan er tidsnormeringen i forhold til din opgaveløsning?
 - Hvordan oplever du det kollegiale samarbejde om forløbene?
 - Hvordan vurderer du jeres organisering af og adgang til bestilling af tilstrækkeligt kvalificeret ekstern psykologbistand?

Afrunding og perspektivering

[Tidsramme: 2 min. – total: 45 min.]

- ▶ Kan du pege på yderligere forhold af betydning for den videre udvikling af VISO-rådgivningen vedrørende adoption uden samtykke, som vi endnu ikke har været inde på?

Mange tak for hjælpen! Dine svar har stor betydning for vores undersøgelsesgrundlag.

BILAG 3 – FOKUSGRUPPEINTERVIEW – ENKELTSAGSRÅDGIVNING

Introduktion

[Tidsramme: 4 min.]

Som I ved gennemfører vi aktuelt en undersøgelse for Socialstyrelsen med fokus på VISO's rådgivningstilbud vedrørende adoption uden samtykke fra de biologiske forældre.

Formålet med undersøgelsen er at skabe et vidensgrundlag for den videre udvikling af rådgivningen. Der er selvfølgelig fokus på udbyttet af de konkrete rådgivningsforløb, men vi søger også at afdække, om der er et udækket rådgivningsbehov i kommunerne.

Tanken med dette fokusgruppeinterview er at skabe rammer for en fælles drøftelse af nogle af de temaer og pointer, som var i fokus i forbindelse med det/de forudgående telefoninterview i jeres kommune, samt en drøftelse af rådgivning vedrørende adoption uden samtykke generelt.

Interviewmaterialet behandles og anvendes fortroligt af DEFACTUM, og henvisninger til konkrete svar vil være anonyme i afrapporteringen. I vil efterfølgende få interviewudskriften til gennemsyn og godkendelse. Interviewet vil tage en times tid.

Jeg vil nu starte en lydoptager. Er I indforstået med dette?

[START OPTAGELSE]

TEMA 1: Personlige erfaringer på området

[Tidsramme: 12 min. – total: 16 min.]

- ▶ Vil I hver især starte med at sige jeres navn og stillingsbetegnelse samt kort beskrive jeres personlige erfaring med sager om adoption uden samtykke (herunder evt. erfaring fra tidligere ansættelser)?
- ▶ Hvad ser I som de største barrierer eller udfordringer i arbejdet med sager vedrørende adoption uden samtykke?

TEMA 2: Selve rådgivningsforløbet

[Tidsramme: 26 min. – total: 42 min.]

- ▶ Hvad var på forhånd jeres forventninger til VISO-enkeltsagsrådgivningen?
 - Ledelsesperspektiv
 - Medarbejderperspektiv
- ▶ Blev jeres forventninger samlet set indfriet?
 - Ledelsesperspektiv
 - Medarbejderperspektiv
- ▶ Hvad har enkeltsagsrådgivningen betydet i forhold til forløbet af den konkrete sag?
 - Øget tydelighed i forhold til næste sagsskridt?
 - Øget tydelighed i forhold til kravene til dokumentationsgrundlaget?
 - Øget viden om adgang til yderligere specialistvejledning og -sparring?
- ▶ Af interviews fremgår det, at I er blevet yderligere opmærksomme på at udfolde aspekter/problemstillinger med plejefamilier (fx hvis flere børn, ikke støtte fra kommunen). Hvad kan VISO gøre for at klæde jer på? (hvad gjorde de?)
- ▶ Af interviews fremgår det, at rådgivningen har hjulpet med til at, I er blevet mere præcise i jeres bestillinger til eksterne (fx udredninger) og i egen dokumentation (kvalificeret dokumentation). Hvad gjorde VISO?

Det fremgår, at I var positivt overraskede over grundigheden og at der var nogen, der havde sat sig præcist ind i de problemstillinger, I stod i. Vil I uddybe?

- ▶ [Indsæt spørgsmål 4 med afsæt i telefoninterview – udelades evt.]
- ▶ Har VISO-rådgivningen samlet set styrket jeres kommunes forudsætninger for at arbejde med sagsforløb vedrørende adoption uden samtykke?
 - Styrket faktisk viden om sagsgangens elementer?
 - Styrket skriftliggørelse af "tavs viden"?
 - Øget kvalitet i (bestilling af) psykologfaglige undersøgelser?
 - Styrket organisatorisk ramme om og struktur i sagsarbejdet?
 - Styrket kollegialt samarbejde om sagsforløb?

TEMA 3: Rådgivningsmuligheder og -behov

[Tidsramme: 12 min. – total: 54 min.]

- ▶ Kan I pege på andre, måske mere perspektivrige VISO-rådgivningsformer og -tilgange end de faktisk valgte i forbindelse med det konkrete forløb?
- ▶ Flere af jer nævner muligheden for at udveksle erfaringer med andre kommuner, der står i lignende situationer og som har gennemført adoption uden samtykke? Vil I uddybe?
- ▶ Hvad er jeres erfaringer med følgende øvrige rådgivningsmuligheder med fokus på adoption uden samtykke:
 - Telefonisk eller skriftlig rådgivning fra Statsforvaltningen
 - Telefonisk eller skriftlig rådgivning fra Ankestyrelsen
 - Andre tilbud fra Ankestyrelsen (læringsteam, adoptionskurser)
 - Kurser eller rådgivning fra private udbydere (fx via Børnekataloget)
- ▶ Hvis I helt frit kunne efterspørge yderligere ekstern rådgivning, bistand og/eller viden på området, hvad skulle den så bestå i?
 - Vil I sige, at I aktuelt har et udækket rådgivnings- og/eller støttebehov?

TEMA 4: Konteksten

[Tidsramme: 4 min. – total: 58 min.]

- ▶ Hvordan oplever I generelt, at grundholdningen er til adoption uden samtykke i jeres kommune?
 - På det politiske niveau?
 - I den administrative ledelse?

Afrunding og perspektivering

[Tidsramme: 2 min. – total: 60 min.]

- ▶ Kan I pege på yderligere forhold af betydning for den videre udvikling af VISO-rådgivningen vedrørende adoption uden samtykke, som vi endnu ikke har været inde på?

Mange tak for hjælpen! Jeres bidrag har stor betydning for vores undersøgelsesgrundlag.

BILAG 4 – TELEFONINTERVIEW – TEMADAGSFORLØB

Introduktion

[Tidsramme: 4 min.]

Forsknings- og konsulenthuset DEFACTUM gennemfører aktuelt en undersøgelse for Socialstyrelsen med fokus på VISO's rådgivningstilbud vedrørende adoption uden samtykke fra de biologiske forældre. Vi afdækker i den forbindelse bl.a. erfaringerne med VISO-rådgivning i form af temadagsforløb. Formålet er især at skabe et vidensgrundlag for den videre udvikling af rådgivningen.

Vi retter således henvendelse til repræsentanter for en del af de kommuner, som har modtaget rådgivning i form af et temadagsforløb, med henblik på erfaringsopsamling.

Interviewmaterialet behandles og anvendes helt fortroligt af DEFACTUM, og henvisninger til konkrete svar vil være anonyme i afrapporteringen. Du vil efterfølgende få interviewudskriften til gennemsyn og godkendelse. Interviewet vil maksimalt tage 45 minutter.

Vil du hjælpe os ved at give et interview med dette udgangspunkt?

[Hvis ja:] Jeg vil nu starte en lydoptager. Er du indforstået med dette?

[START OPTAGELSE]

TEMA 1: Selve rådgivningsforløbet

[Tidsramme: 13 min. – total: 17 min.]

- ▶ Hvad var på forhånd jeres forventninger til VISO-temadagsforløbet?
- ▶ Blev jeres forventninger indfriet?
- ▶ Hvad har rådgivningen konkret givet anledning til hos jer efterfølgende?
 - Gennemgang og evt. revurdering af aktive sager?
 - Opdatering af praksis (især i lyset af SEL § 68 d)?
 - Generelt tidligere konkret vurdering af adoptionsmulighed i børnesager?
- ▶ Hvad vil du vurdere, at rådgivningsforløbet har betydet for jeres arbejde med sagsforløbene?
 - Styrket faktisk viden om sagsgangens elementer?
 - Styrket skriftliggørelse af "tavs viden"?
 - Øget kvalitet i (bestilling af) psykologfaglige undersøgelser?
 - Styrket organisatorisk ramme om og struktur i sagsarbejdet?
 - Styrket kollegialt samarbejde om sagsforløb?
- ▶ Har rådgivningsforløbet efter din vurdering samlet set styrket jeres kommunes forudsætninger for at arbejde med sagsforløb vedrørende adoption uden samtykke?

TEMA 2: Udviklingsperspektiver

[Tidsramme: 10 min. – total: 27 min.]

- ▶ Kan du pege på andre, måske mere perspektivrige rådgivningsformer og -tilgange end de faktisk valgte i forbindelse med det konkrete forløb?

Intro: VISO tilbyder kommuner m.fl. gratis rådgivning i de særlige tilfælde, hvor kravene til den socialfaglige og øvrige specialiste-kspertise ligger ud over det, der kan forventes at være til rådighed i de kommunale forvaltninger og tilbud. Rådgivningen er vejledende og kvalificerende. VISO-rådgiverne peger ikke på fx bestemte indsatser eller sagsbehandlingskridt.

- ▶ Hvis I kunne efterspørge yderligere rådgivning fra VISO inden for de gældende lovgivningsmæssige rammer, hvad skulle den så bestå i?
- ▶ Hvis I helt frit kunne efterspørge yderligere ekstern rådgivning på området, hvad skulle den så bestå i?

TEMA 3: Organisatorisk og personligt erfaringsgrundlag

[Tidsramme: 8 min. – total: 35 min.]

- ▶ Kan du kort beskrive jeres kommunes erfaring med at trække på VISO-rådgivning på børne- og ungeområdet bredt betragtet?
- ▶ Kan du kort beskrive jeres kommunes erfaring med sagsforløb vedrørende adoption uden samtykke?
 - Hvor mange sagsforløb har I haft?
 - Hvad har I gjort af positive eller evt. mindre positive erfaringer i den forbindelse?
- ▶ Vil du kort beskrive din personlige erfaring med denne type sagsforløb?
 - Hvor mange forløb har du haft en rolle i?
 - Hvis mere end ét, hvad var karakteren af forløbene helt kort?
 - Hvad har din rolle været i de enkelte sagsforløb?

[Hvis interviewpersonen har konkret sagserfaring:]

- ▶ Hvad er den største barriere eller udfordring, du har oplevet i arbejdet med sager vedrørende adoption uden samtykke?

TEMA 4: Konteksten

[Tidsramme: 8 min. – total: 43 min.]

- ▶ Hvordan oplever du generelt, at grundholdningen er til adoption uden samtykke i jeres kommune?
 - På det politiske niveau?
 - I den administrative ledelse?

[Hvis interviewpersonen har konkret sagserfaring:]

- ▶ Hvordan vil du beskrive de faglige og organisatoriske rammer for arbejdet med denne type sagsforløb i jeres kommune?
 - Hvordan oplever du generelt den organisatoriske understøttelse af sagsarbejdet i kommunen?
 - Hvordan er tidsnormeringen i forhold til din opgaveløsning?
 - Hvordan oplever du det kollegiale samarbejde om forløbene?
 - Hvordan vurderer du jeres organisering af og adgang til bestilling af tilstrækkeligt kvalificeret ekstern psykologbistand?
- ▶ Er det dit indtryk, at kommunens politiske og/eller administrative ledelse ser et besparelspotentiale i adoption uden samtykke i konkrete tilfælde?

Afrunding og perspektivering

[Tidsramme: 2 min. – total: 45 min.]

- ▶ Kan du pege på yderligere forhold af betydning for den videre udvikling af VISO-rådgivningen vedrørende adoption uden samtykke, som vi endnu ikke har været inde på?

Mange tak for hjælpen! Dine svar har stor betydning for vores undersøgelsesgrundlag.

BILAG 5 – FOKUSGRUPPEINTERVIEW – TEMADAGSFORLØB

Introduktion

[Tidsramme: 4 min.]

Som I ved, gennemfører vi aktuelt en undersøgelse for Socialstyrelsen med fokus på VISO's rådgivningstilbud vedrørende adoption uden samtykke fra de biologiske forældre.

Formålet med undersøgelsen er at skabe et vidensgrundlag for den videre udvikling af rådgivningen. Der er selvfølgelig fokus på udbyttet af de konkrete rådgivningsforløb, men vi søger også at afdække, om der er et udækket rådgivningsbehov i kommunerne.

Tanken med dette fokusgruppeinterview er at skabe rammer for en fælles drøftelse af nogle af de temaer og pointer, som var i fokus i forbindelse med det/de forudgående telefoninterview i jeres kommune, samt en drøftelse af rådgivning vedrørende adoption uden samtykke generelt.

Interviewmaterialet behandles og anvendes fortroligt af DEFACTUM, og henvisninger til konkrete svar vil være anonyme i afrapporteringen. I vil efterfølgende få interviewudskriften til gennemsyn og godkendelse. Interviewet vil tage en times tid.

Jeg vil nu starte en lydoptager. Er I indforstået med dette?

[START OPTAGELSE]

TEMA 1: Personlig erfaring på området

[Tidsramme: 12 min. – total: 16 min.]

- ▶ Vil I hver især starte med at sige jeres navn og stillingsbetegnelse samt kort beskrive jeres personlige erfaring med sager om adoption uden samtykke (herunder evt. erfaring fra tidligere ansættelser)?
- ▶ Hvad ser I som de største barrierer eller udfordringer i arbejdet med sager vedrørende adoption uden samtykke?

TEMA 2: Selve rådgivningsforløbet

[Tidsramme: 26 min. – total: 42 min.]

- ▶ Hvad var på forhånd jeres forventninger til VISO-temadagsforløbet?
 - Ledelsesperspektiv
 - Medarbejderperspektiv
- ▶ Blev jeres forventninger samlet set indfriet?
 - Ledelsesperspektiv
 - Medarbejderperspektiv
- ▶ Hvad har rådgivningen konkret givet anledning til hos jer efterfølgende?
 - Gennemgang og evt. revurdering af aktive sager?
 - Opdatering af praksis (især i lyset af SEL § 68 d)?
 - Generelt tidligere konkret vurdering af adoptionsmulighed i børnesager?
- ▶ Hvordan oplevede I behandlingen af selve det at være sagsbehandler i disse meget krævende og langvarige forløb på temadagene?
- ▶ Hvilket udbytte gav rådgivningen i forhold til at kvalificere jeres bestilling af eksterne psykologundersøgelser?
- ▶ Vil I kunne give nogle forslag til, hvordan de praktiske erfaringer fra fx gennemførte adoptioner kan sættes bedre i spil i VISO's rådgivning? – eller på anden vis?

- ▶ Hvilke refleksioner har rådgivningen givet anledning til i forhold til de organisatoriske og ressourcemæssige rammer for disse sagsforløb hos jer?
- ▶ Har VISO-rådgivningen samlet set styrket jeres kommunes forudsætninger for at arbejde med sagsforløb vedrørende adoption uden samtykke?
 - Styrket faktisk viden om sagsgangens elementer?
 - Styrket skriftliggørelse af "tavs viden"?
 - Øget kvalitet i (bestilling af) psykologfaglige undersøgelser?
 - Styrket organisatorisk ramme om og struktur i sagsarbejdet?
 - Styrket kollegialt samarbejde om sagsforløb?

TEMA 3: Rådgivningsmuligheder og -behov

[Tidsramme: 12 min. – total: 54 min.]

- ▶ Kan I pege på andre, måske mere perspektivrige VISO-rådgivningsformer og -tilgange end de faktisk valgte i forbindelse med det konkrete forløb?
- ▶ Hvad er jeres erfaringer med følgende øvrige rådgivningsmuligheder med fokus på adoption uden samtykke:
 - Telefonisk eller skriftlig rådgivning fra Statsforvaltningen
 - Telefonisk eller skriftlig rådgivning fra Ankestyrelsen
 - Andre tilbud fra Ankestyrelsen (læringsteam, adoptionskurser)
 - Kurser eller rådgivning fra private udbydere (fx via Børnekataloget)
- ▶ Hvis I helt frit kunne efterspørge yderligere ekstern rådgivning, bistand og/eller viden på området, hvad skulle den så bestå i?
 - Vil I sige, at I aktuelt har et udækket rådgivnings- og/eller støttebehov?

TEMA 4: Konteksten

[Tidsramme: 4 min. – total: 58 min.]

- ▶ Hvordan oplever I generelt, at grundholdningen er til adoption uden samtykke i jeres kommune?
 - På det politiske niveau?
 - I den administrative ledelse?

Afrunding og perspektivering

[Tidsramme: 2 min. – total: 60 min.]

- ▶ Kan I pege på yderligere forhold af betydning for den videre udvikling af VISO-rådgivningen vedrørende adoption uden samtykke, som vi endnu ikke har været inde på?

Mange tak for hjælpen! Jeres bidrag har stor betydning for vores undersøgelsesgrundlag.

BILAG 6 – TELEFONINTERVIEW – KOMMUNER DER ENDNU IKKE HAR BENYTTET VISOS RÅDGIVNINGSTILBUD

Introduktion

[Tidsramme: 4 min.]

Forsknings- og konsulenthuset DEFACTUM gennemfører aktuelt en undersøgelse for Socialstyrelsen med fokus på VISO's rådgivningstilbud vedrørende adoption uden samtykke fra de biologiske forældre.

Formålet med undersøgelsen er at skabe et vidensgrundlag for den videre udvikling af rådgivningen. Der er selvfølgelig fokus på udbyttet af de konkrete rådgivningsforløb, men vi søger også at afdække, om der er et udækket rådgivningsbehov i kommunerne.

Vi retter således også henvendelse til udvalgte kommuner, som indtil videre ikke har fundet anledning til at trække på VISO's rådgivning knyttet til enkeltsager eller i form af generelle temadagsforløb.

Interviewmaterialet behandles og anvendes helt fortroligt af DEFACTUM, og henvisninger til konkrete svar vil være anonyme i afreporteringen. Du vil efterfølgende få interviewudskriften til gennemsyn og godkendelse. Interviewet vil maksimalt tage 30 minutter.

Vil du hjælpe os ved at give et interview med dette udgangspunkt?

[Hvis ja:] Jeg vil nu starte en lydoptager. Er du indforstået med dette?

[START OPTAGELSE]

TEMA 1: Organisatorisk og personligt erfaringsgrundlag

[Tidsramme: 8 min. – total: 11 min.]

- ▶ Kan du kort beskrive jeres kommunes erfaring med at trække på VISO-rådgivning på børne- og ungeområdet bredt betragtet?
- ▶ Kan du kort beskrive jeres kommunes erfaring med sagsforløb vedrørende adoption uden samtykke?
 - Hvor mange sagsforløb har I haft?
 - Hvad har I gjort af positive eller evt. mindre positive erfaringer i den forbindelse?
- ▶ Vil du kort beskrive din personlige erfaring med denne type sagsforløb?

[Hvis interviewpersonen har konkret sagserfaring:]

- ▶ Hvad er den største barriere eller udfordring, du har oplevet i arbejdet med sager vedrørende adoption uden samtykke?

TEMA 2: Rådgivningsmuligheder og -behov

[Tidsramme: 12 min. – total: 24 min.]

- ▶ Hvad er jeres konkrete erfaring med og, hvis relevant, vurdering af følgende rådgivningsmuligheder med fokus på adoption uden samtykke:
 - Møde- eller telefonbaseret rådgivning fra VISO?
 - Telefonisk eller skriftlig rådgivning fra Statsforvaltningen
 - Telefonisk eller skriftlig rådgivning fra Ankestyrelsen
 - Andre tilbud fra Ankestyrelsen (læringsteam, adoptionskurser)
 - Kurser eller rådgivning fra private udbydere (fx via Børnekataloget)

- ▶ Hvis I helt frit kunne efterspørge ekstern rådgivning eller bistand på området, hvad skulle den så bestå i?

TEMA 3: Konteksten

[Tidsramme: 4 min. – total: 28 min.]

- ▶ Hvordan oplever du generelt, at grundholdningen er til adoption uden samtykke i jeres kommune?
 - På det politiske niveau?
 - I den administrative ledelse?

Afrunding og perspektivering

[Tidsramme: 2 min. – total: 30 min.]

- ▶ Kan du pege på yderligere forhold af betydning for den videre udvikling af VISO-rådgivningen vedrørende adoption uden samtykke, som vi endnu ikke har været inde på?

Mange tak for hjælpen! Dine svar har stor betydning for vores undersøgelsesgrundlag.

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 7242 3700
info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Udarbejdet af
DEFACTUM
Region Midtjylland
Olof Palmes Allé 15
8200 Aarhus N
defactum@rm.dk
www.defactum.dk

November 2018

